Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 38 (20. 305) • 1989 йил 15 февраль, чоршанба • Баҳоси 3 тийин.

Пухта ҳозирлик

Ромитан райони деҳқонлари бу йилги мавсумга пухта тараддуд кўрмоқдалар. Айниқса, хўжаликларда техника ремонтига алоҳида эътибор берилди.

Жданов номли, «Ленинизм», «Ўзбекистон» колхозлари, «Ромитан», «Октябрь 50 йиллиги» совхозлари механизаторларининг ремонтдан чиқарган техника воситалари сифат комиссияси томонидан юқори баҳоланди.

С. ҚОДИРОВ.

КПСС Марказий Комитетининг аграр сиёсатга бағишланадиган Пленуми олдидан

ҲАР КИМ ЎЗ ВАЗИФАСИНИ БАЖАРСА...

Яқинда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида бўлиб ўтган республика халқ хўжалигининг ғоят муҳим бўғини — агросаноат комплексининг аҳволи, муаммолари, вазифалари, истиқболига бағишланган кенгаш менда чуқур таассурот қолдирди. Сўзга чиққан нотиқлар жиддий масалаларни илгари сурдилар. Дарҳақиқат, қишлоқ хўжалиги бугун сиёсатнинг қайноқ марказига айланди. Кишиларни кийинтириш, дастурхонларни маъмур қилиш агросаноат комплекси одимлари билан ўлчанади. Ҳозир бу одимлар суст. Нега?

Мен мактабни битиргач, колхозчилик қилдим. Звено бошлиғи, бригадир бўлдим. Кейин ҳосилот... 1952 йилдан бери раис сифатида қолоқ хўжаликларни кўтариш вазифасини бажаряпман. Колхоз правлениеси раиси бўлиш осон иш эмас. Чунки бу вазифадаги киши ҳалол, пок, принципиал бўлиши керак. Биз бошдан кечирган даврларда эса бу фазилатлар кўзбўямачилик, адолатсизлик, алдов қурбони бўлди.

Гарчи, мақтанишга ўхшаса-да, айтиб қўя қолай, Киров номли колхоз правлениеси раиси бўлганимда хўжалик ҳар гектар ердан 14 центнердан пахта берарди. Ҳосилдорликни қисқа вақтда 23 центнерга кўтаришга муваффақ бўлдик. «Партия XXII съезди», «Ўзбекистон» каби ўтириб қолган колхозларни оёққа турғаздик. 1970 йилда Куйбишев номли колхозда катта суиистеъмолликлар аниқланди, хўжалик раҳбарлари жавобгарликка тортилдилар. 1970—1973 йилларда бу хўжаликда ҳосилдорлик 23 центнердан 36 центнерга ошди. Кейин ҳам кўп йиллар давомида Куйбишев номли колхозда ишладим. 3 минг тонна пахта берадиган хўжалик саккиз минг тонна ҳосил етиштирадиган колхозга айланди. Хуллас, нима сабабдан ўзгаришлар бунчалик тез кўзга ташланди, деган савол туғилиши мумкин.

Гап шундаки, қўшиб ёзиш бўлмаса, одамлар меҳнат қилиб ҳақ олсалар хўжалик юксалади. Чунки еримиз бағри кенг, саховатли инсон каби бебаҳодир. Обҳаво ҳам деҳқончилик қиламан деган киши учун жуда қулай. Қўшиб ёзиш нафақат хўжаликни, балки колхозчининг ҳам тинкасини қуритди. Агар правление раиси ва партия ташкилоти секретари бир пиёла чойини ҳалол қилиб ичай деса, бошқалар ҳам шундай йўл тутишади. Улар қинғир қадам босдими, тамом, бутун хўжалик издан чиқа бошлайди. Мен шунча йил раис бўлдим. Лекин бирор марта колхоз давлатдан қарз кўтарган эмас.

Чкалов номли колхозга келганимда у «бўйнигача» қарзга ботганди. 1986 йилдаёқ ўз-ўзини маблағ билан таъминлашга ўтдик. Ўтган йили 3 миллион 948 минг сўм, яъни пландагидан 1,5 миллион сўм кўп даромад қилдик. Бу — масаланинг иқтисодий жиҳати. Лекин колхоз раҳбарияти учун унинг маънавий жиҳатлари ҳам бор. Республикада қўшиб ёзишлар очиб ташланганда, Куйбишев номли колхозда ҳам қаттиқ тафтиш ўтказилди. Аммо бир киши ҳам жавобгарликка тортилгани йўқ. Демак, қанча кишиларнинг обрўлари сақлаб қолинди, фарзандларининг истиқболда юзлари шувут бўлмаслигига кафолат берилди.

Албатта, кўп нарса раҳбарга боғлиқ, лекин асосий гап кўпчиликнинг аҳиллигида. Коммунистлар сўз ва иш бирлигини муқаддас деб билсалар, иш олдинга силжийверади. Колхозимизда ўн бешта бригада бор. Саккизтасини коммунистлар бошқаришмоқда. Ўтган йили хўжаликда 1195 гектар майдонга пахта экилди. Гектаридан 27,6 центнердан ҳосил олишимиз керак эди. Коммунистлар авангардлиги, фидойилиги, барчани ўз ортидан эргаштира олгани учун ҳосилдорлик 34 центнердан ошиб кетди ёки давлатга пландагидан қарийб минг тонна зиёд пахта топширдик. Айниқса, коммунистлар — Муҳиддин Жамолов, Ғайбулла Тўраев бошлиқ бригадаларда юксак натижаларга эришилди. Машина терими колхозда яхши йўлга қўйилган. Бу ҳам коммунистлар фидойилигининг самарасидир.

ҚАРЗДОР КОЛХОЗ СЕРДАРОМАД ХЎЖАЛИККА АЙЛАНДИ

•

СЕЛЕКЦИОНЕР ОЛИМЛАРГА ЭЪТИРОЗ

•

ҲАҚ ТЎЛАШДАГИ НОМУТАНОСИБЛИК

•

МЎРТ МЕХАНИЗМЛАР КИМГА КЕРАК?

Лекин муаммолар ҳам кўп. Уч йилдан бери хўжалик бир килограмм ҳам пахтани биринчи сортга соттани йўқ. Деҳқон нимага зориқяпти? Бу савол селекционер олимларни ташвишга солиши керак. Ҳозирги талаблар асосида биринчи сорт пахта берадиган нав зарур. Ахир, шу ҳисобга деҳқоннинг қанча меҳнати сувга оқаётганини биласизми? Саноат хоҳлаган нав кам ҳосилли, деҳқон истаган нав эса саноатга керак эмас. Ана сизга мутаносиблик?!

Ҳақ тўлашда ҳам мутаносиблик йўқ. Бошқача айтганда, бу иш нотўғри амалга оширилган. Масалан «биринчи зонадаги» хўжаликларга бир тонна пахта учун 800 сўм тўланса, биз, яъни «бешинчи зона»ги хўжаликлар шунча миқдордаги ҳосил учун 680 сўм оламиз. Деҳқонларимиз ўз меҳнатига яраша ҳақ олмаяптилар. Шу боис пахтачиликнинг нуфузи йилдан-йилга тушиб боряпти. Бу масалани тезроқ ҳал этиш шу куннинг энг муҳим вазифасидир.

Хўжалигимизда таъминот масаласи ҳам жиддий эътироз туғдирмоқда. Мола ясаш учун бригадир базама-база ёғоч қидириб юради. Ғўзаларимиз ҳар йили қатқалоққа учрайди. Аммо шу қатқалоқни юмшатадиган ротацион мотигамиз йўқ. Ўн йилдан буён шу ҳақда турли идораларга мурожаат қилсак ҳам фойдаси бўлмаяпти. Ҳозир хўжаликларга реконструкция қилинган культиваторлар келяпти, бироқ улар асосан сифатсиз. Андижондаги тележка ишлаб чиқарадиган завод маҳсулоти икки йилга ҳам чидамайди. Ваҳолонки, қоида бўйича уларни 7—8 йил ишлатишимиз керак. Яна бир муаммо: ерларнинг мелиоратив ҳолати ёмон, деб жар соляпмиз-у аниқ тадбирлар белгиламаяпмиз. Самарқанд областининг Жомбой, Оқдарё, Иштихон, Хатирчи районларида шошилинч чоралар кўриш пайти келди. Деҳқонга шу соҳада, айниқса кўпроқ ёрдам зарур.

Колхозимизда ҳар йили 200 тонна сабзавот етиштирилади. Ҳосилни Учқудуқ шаҳрига олиб бориб сотишимиз керак. Ўртадаги масофа эса 400 километр. Сабзавотни сотишдан келган даромад йўл харажатига ҳам етмайди. Районда биронта қайта ишлаш корхонаси йўқ. Сабзавот ва мевачиликда меҳнат ҳақи кам, нархлаш ҳам ўттизинчи йиллар «қўлланмаси» асосида бажарилмоқда. Шундай экан, муаммодан муаммо ясамаслик керак! Унинг ўрнига меҳнатни оқилона ташкил этиш йўллари ҳақида ўйламоқ даркор.

Планлаштиришдаги чалкашликларга чек қўйиш пайти келган бўлса-да, бу борада маъмурий буйруқбозлик авж олиб кетяпти. Ёнма-ён жойлашган икки хўжалик планлари ўртасида катта фарқ бор. Истаган райондан шундай мисолларни топиш мумкин. Районлар ҳам ана шундай бир ёқламаликдан азият чекишмоқда.

1989 йилда пахта тайёрлаш юзасидан берилган ялпи план кўпайтирилмади. Аммо тола планига аксинча 1300 тонна қўшиб юборилди. Хўш бу планлаштиришдаги кўзбўямачилик эмасми? Наҳотки, биз экаётган нав 32—33 процентдан зиёд тола бермаслигини планлаштирувчи органлар билишмаса.

Бу масаланинг бошқа томони ҳам бор. Шу пайтгача пахта заводи тола аниқ бўлгунча, хўжалик даромадидан ўн процент ушлаб қолар ва кейин тола пулига қўшиб қайтарар эди. Энди биз тола планини бажара олмаслигимиз аниқ. Демак, бундан кейин ўзимизнинг пешона тери тўкиб топган пулимиздан ҳам ажраламиз. Чунки ўша ушлаб қолинадиган ўн процент пул қайтмайди-да.

Албатта, муаммоларни санайвериш билан иш битмайди. Уларни ҳал этиш керак. Атроф-муҳитни ҳимоя қилишдан тортиб, гўдаклар нобуд бўлишигача бўлган муаммолар агросаноат комплексига тегишлидир. Бинобарин, шу йил март ойида КПСС Марказий Комитети Пленумига аграр сиёсат масаласини қўйилиши айни муддаодир.

Х. ХАЛИМОВ,
Самарқанд область, Хатирчи районидаги Чкалов номли колхоз правлениеси раиси, область партия комитети аъзоси.

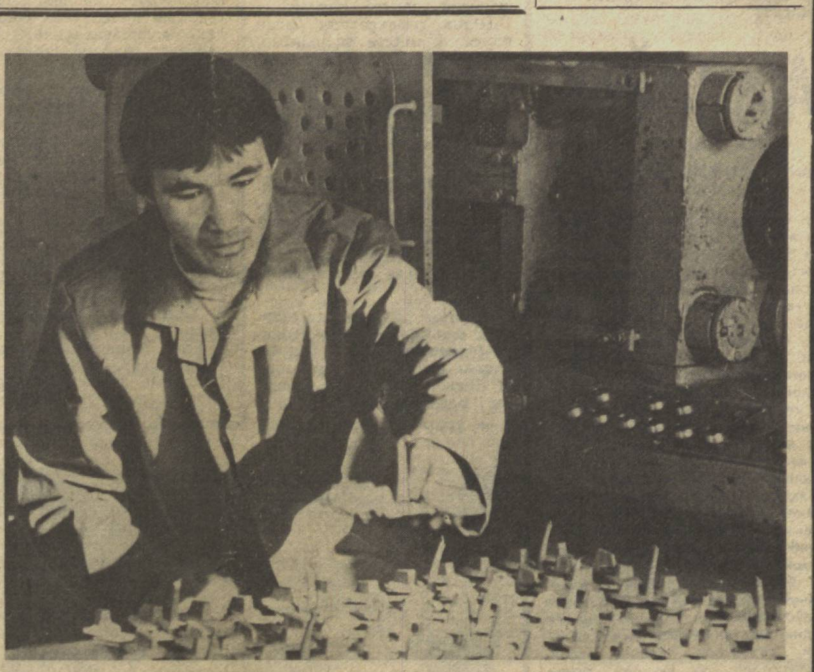

• *Ибрат олса арзийди*

Имкониятлардан фойдаланиб

Тўрақўрғон трактор ремонти заводида бир йилдирки, «Ремонтник» кооперативи фаолиятида дастлабки қадамлар қўйилди. Тайёрланаётган маҳсулотнинг сифати билан бирга унинг харидоргир бўлишига алоҳида эътибор берилмоқда. Ҳозир ўнга яқин турдаги маҳсулотлар ишлаб чиқарилаётир. Маҳсулотларнинг нархи давлат корхоналарида тайёрланаётганидан қиммат эмаслиги учун ҳам харидорлар уларни сотиб олишмоқда. Бир йил мобайнида 660 минг сўмлик маҳсулот тайёрланди. Бу планда кўзда тутилганидан уч баравар кўпдир.

Харидоргир маҳсулотларга талаб қардош республикаларда ҳам ошиб бораётир. Тўрақўрғонлик кооператорлар бозорбоп маҳсулотлар тайёрлаш масаласини эътибор билан ўрганиб чиқишмоқда. Ишда бурилиш ясашга эътибор кучайтирилди. Маҳсулот тури кўпаймоқда, таннарх эса арзонлашмоқда.

— Бир миллион сўм миқдорида маҳсулот ишлаб чиқариш учун буюртмачилар билан шартнома тузганмиз, — дейди корхона директори Т. Жабборов. — Бунинг учун имкониятлардан фойдаланиб ишламоқдамиз. Дастлаб газ плиталари учун мосламалар тайёрлашни яхши йўлга қўйдик. Ишчиларимиз аввалига уч юз дона мослама тайёрлаган бўлсалар, ҳозир 2 миллион дона мослама тайёрлаш учун буюртма олганмиз. Лекин хомашё етишмаяпти. Натижада кенг истеъмол буюмларини ишлаб чиқариш ҳажмини камайтиришга тўғри келди. Шундай бўлса ҳам коллективимиз ишдаги тўғаноқларни енгишга енг шимарган.

Суратда: газ плиталари учун мослама тайёрловчи уста Қ. Эгамов.

А. КОВТУН фотоси (ЎзТАГ).

МЕНИНГ ФИКРИМЧА...

Кенгаш талаби ҳақ

Қўшкўпир Силикат заводи 1988 йилдан бошлаб хўжалик ҳисоби талаблари асосида ишлай бошлади. Бу усул ўз афзалликларини кўрсатди. Ўтган йили ғишт тайёрлаш плани 114,5 процент адо этилди. Аввалги йилга нисбатан маҳсулот ишлаб чиқариш 21 процент кўпайди. Маҳсулот реализация қилиш плани 18 процент зиёди билан адо этилди. Соф фойда олиш планлаштирилган 300 минг ўрнига 510 минг сўмга етди. Меҳнат унумдорлиги 12 процент ортиғи билан бажарилди.

Бироқ ишлар юришиб кетган ана шундай вазиятда «Хорезмстройматериал» бирлашмаси заводининг ишлаб топган фойдасини корхона коллективи ва маҳаллий ҳокимият органлари розилигисиз ўз ихтиёрига олиш йўлини тутяпти.

Бизнингча, бу давлат корхонаси тўғрисидаги СССР Қонуни талабларига тўғри келмайди. Корхона коллективи ва маҳаллий Совет органлари бу ҳақиқатни бирлашма раҳбарларига тушунтираман, деб ҳар қанча уринмасинлар, бюрократик тўсиқни енгиб ўтолмаяптилар. Бирлашма заводнинг жорий счётини ёпиб қўйди. Оқибатда корхонанинг иқтисодий мустақиллигига путур етди. Заводнинг «Агропромбанк» бўлимидаги ҳисоб счёти ёпилиши билан коллектив йил давомида ишлаб топган 500 сўм соф фойда тўппа-тўғри бирлашма ҳисобига ўтиб кетмоқда.

Иш шундай борадиган бўлса, партия ва хукуматимизнинг маҳаллий бюджетни ривожлантириш ҳақидаги кўрсатмаларини бажаришнинг тақдири нима бўлади? Гап шундаки, завод районнинг иқтисодий ривожланишига ҳеч қандай ҳисса қўшолмаяпти. Ваҳолонки, корхоналарни реконструкция қилиш ва уни техника билан қайта жиҳозлаш ишларини адо этувчи ташкилотларни тузиш маҳаллий Советлар зиммасига юклатилган.

Корхонанинг меҳнат коллективи кенгаши заводнинг иқтисодий жиҳатдан мустақиллигини сақлаб қолиш ҳақида қатъий фикр билдирмоқда. Фикримизча, завод меҳнат коллективининг бу талаби ҳақли. Коллективнинг ўз-ўзини бошқариши, иқтисодий жиҳатдан мустақиллигини сақлаб қолиши қайта қуриш талабларига мос, деб ҳисоблаймиз. Борингки, силикат заводига иқтисодий мустақиллик берилмади ҳам дейлик. Бундай тақдирда коллективнинг корхонани ижара пудрати асосида кооперативга бериш ҳақидаги сўровларини район Совети ижроия комитети ихтиёрида қолдириш лозим.

К. РАҲИМОВ,
Хоразм область халқ депутатлари Қўшкўпир район ижроия комитети раиси ўринбосари.

•

Қишлоқ уйлари тўкисми?

Кўнглингдагини очиқ айтар замон келди. Шунинг учун кўпдан бери хаёлимни банд қилиб юрган бир масала ҳақида ёзаяпман. Тўғри, республикамиз шаҳарларида барпо қилинаётган уй-жой бинолари қурилишида сейсмик талаблар инобатга олинмоқда. Биноларнинг пойдеворини барпо қилишдан тортиб, унинг тўла фойдаланишга топширилишигача бўлган барча жараёнларда зилзилага бардошлилик назарда тутилмоқда.

Аммо билишимча республикамиз аҳолисининг ярмидан кўпи қишлоқларда истиқомат қилади. Қишлоқдаги уйларни барпо қилишда тегишли маслаҳатлар берилмаётгани кишини ажаблантиради. Ҳар ким ўз билганича уй қуради. Ким лойдан, ким хом ғиштдан, яна кимдир чим ва бошқа материаллардан фойдаланиб бино пойдеворини тиклайди.

Бунақа бинолар зилзилага бардошли эмаслиги барчага маълум. Тошкент, Газли, Поп, Арманистон зилзилалари ва ниҳоят Тожикистондаги машъум воқеа муносабати билан қишлоқдаги уйлар қурилиши масалаларига ўнг кўз билан қараш керак, деб ўйлайман. Лоақал, илмий жиҳатдан асосланган тавсиялар қишлоқ аҳолисига етиб бориши чораларини кўриш ҳақида ўйлаш зарур. Шундагина уй тикловчилар бино қураётган пайтда сейсмик жиҳатларни ва бошқа талабларни кенгроқ мулоҳаза қилишлари мумкин бўлармиди!

Бизнингча, Ўзбекистон ССР Давлат қурилиш комитети, сейсмик масалалар билан шуғулланувчи олимлар ва бошқа тегишли мутахассислар бу ҳақда жиддийроқ ўйлаб кўришлари лозим.

А. АҲРОРҚУЛОВ,
Самарқанд области.

•

Майда масала эмас

Баъзан майда масала деб ўйлаган нарсаларимиз турмуш учун зарур эканлигига тан беришга тўғри келади. Бир вақтлар уй-ҳовлиларимизни чароғон қилиб турган электр тармоқларида чиннидан ясалган патронлар, розеткалар бўлгучи эди. Улар бора-бора бутунлай йўқолиб кетди. Ўрнига пластмассадан ясалган патронлар қўлланила бошлади. Улар чидамсиз. Пластмассадан тайёрланган патронлар қуёш исиғида тез букилади, қиш совуғига бардош беролмайди.

Таъкидлаймизки, чинни материалдан тайёрланган электр ускуналарининг кўриниши чиройли ва ўзи чидамли. Бироқ кейинги вақтда чинни материалдан электр жиҳозлари тайёрлашга барҳам берилганлиги сабаби номаълум. Ваҳолонки, чиннибоп маҳаллий материаллар республикамизда кўп ва у арзонга тушади. Планлаштириш органлари бунга кичик масала деб қарамасликлари керак.

М. МУХТОРОВ,
Самарқанд шаҳар, Сиёб район, Ҳожи Абдулазиз номли маҳалла комитети раиси.

• *26 март — СССР халқ депутатлари сайлови куни*

НОМЗОДЛАР РЎЙХАТГА ОЛИНМОҚДА

Округ сайлов комиссиялари қуйидагиларни СССР халқ депутатлигига номзод сифатида рўйхатга олдилар:

597-Тошкент-Ленин территориал сайлов округидан — Шканакин Владимир Геннадьевич, 1935 йилда туғилган, ҳарбий хизматчи;

116-Тошкент-Фрунзе миллий-территориал сайлов округидан — Қосимова Дилбар Мирзаевна, 1962 йилда туғилган, Тошкент тўқимачилик комбинатининг ип йигирувчиси;

561-Қўнғирот миллий-территориал сайлов округидан — Першин Андрей Леонидович, 1959 йилда туғилган, Қўнғирот район ишлаб чиқариш ремонт-эксплуатация бирлашмаси экскаватор машинисти; Колузанов Анатолий Алексеевич, 1960 йилда туғилган, магистрал газ қувурлари Қўнғирот линия ишлаб чиқариш бошқармасининг шофёри.

(ЎзТАГ).

Дўстона суҳбат

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. П. Романовский 14 февраль куни Афғонистон Республикасининг Тошкентдаги бош консули Ғ. Х. Хамгарни унинг илтимосига биноан қабул қилди.

Бўлиб ўтган суҳбатда мамлакатларимиз ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик бундан буён ҳам мустаҳкамланиб, ривожланиб бораверади, деб таъкидланди. Ўзаро муносабатларни мустаҳкамлашга Ўзбекистон салмоқли ҳисса қўшаётганлиги қайд этиб ўтилди. Ғ. Х. Хамгар Афғонистон учун мушкул даврда унга берилган ва берилаётган беғараз ёрдам учун Совет Иттифоқи ҳукумати ва халқига миннатдорчилик изҳор қилди.

(ЎзТАГ).

Дунё овози

ЖАҲОН МАТБУОТИ КЎЗГУСИДА

Чет эл оммавий ахборот воситалари Афғонистондаги ва унинг теварагидаги аҳволга оид материалларга катта ўрин берган. Афғонистон Республикаси ҳукуматининг оппозиция қуролли қўшинларининг барча командирларини қон тўкишни тўхтатишнинг имкони бўлган йўлларини қидириб топиш мақсадида ҳокимият вакиллари билан бевосита мулоқот бошлашга даъват этган баёнотига эътибор жалб қилинади. Афғон халқининг тақдири билан боғлиқ барча масалалар, деб таъкидланади баёнотда, Афғонистондан ташқарида эмас, балки шу ернинг ўзида ҳал этилиши керак. Ҳукумат барча нуқтаи назарларни, таклифларни ва талабларни кўриб чиқишга ва улар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилишга тайёрдир.

Чехословакиянинг «Руде право» газетаси «Женева мажбуриятларини ким ва қандай бажармоқда» сарлавҳали мақоласида Совет Иттифоқи ва Афғонистон Женевада ўз зиммаларига олган мажбуриятларни аниқ ва муддатида бажарганлигини таъкидлайди. Айни вақтда, деб ёзади газета, АҚШ ва Покистон бу мажбуриятларни муттасил бузмоқдалар.

Парижда чиқадиган «Монд» газетаси ўзининг бош мақоласида Афғонистондаги оппозициячи кучлар орасидаги чуқур келишмовчиликларга тўхталиб ўтган. Англияда чиқадиган «Гардиан» газетасининг Исломободдаги мухбири ҳам ана шу ҳақда ёзади.

•

ЁРДАМ НЕГА ТЎХТАТИЛДИ

Никосияга келаётган хабарларга қараганда, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Афғонистон республикаси халқига бераётган иқтисодий ва инсонпарварлик ёрдамини тўхтатишга мажбур бўлди.

Кобулга ўтган ҳафтада 30 тонна озиқ-овқат маҳсулотлари ва дори-дармон келтирган Эфиопия авиакомпанияси бундан кейинги учишлардан воз кечди. Илгари БМТ сўровига Миср ҳам рад жавоби берганди. Бундай ҳолатнинг юзага келишига асосий сабаб Афғонистон пойтахти орқали ҳаво қатновига жиддий хавф солаётган муросасиз афғон оппозициясининг таҳдиди ва қуролли ҳаракатларидир. Қуруқлик орқали юк ташиш ҳам қийинлашиб қолди. Жалолобод яқинида озиқ-овқат маҳсулотлари ва дори-дармон ортилган БМТ соқчилари қўриқлаб бораётган карвонга экстремистлар ҳужум қилиб, бутунлай таладилар.

•

ҚЎЗҒОЛОН ДАВОМ ЭТМОҚДА

Фаластинлик қочоқларнинг Ғазо секторидаги Шати лагерида исроиллик газандалар 70 ёшли фаластинликни оғир ярадор қилдилар. Ғазо секторида арабларнинг тинч намойишларини тарқатиб юбориш чоғида жами олти киши, шу жумладан 11 ёшли қиз жароҳатланди.

Босиб олинган араб территорияларидаги исроиллик келгиндилардан бир группаси қуролли газандалар Калкил шаҳри муниципалитетининг биносига бостириб кириб, оккупациячи армия солдатларининг мададида шаҳар ҳокими билан бир қанча хизматчиларни қамоққа олдилар. Бундай жиноий хуружнинг пайини қирқиш ва ҳодисани тафтиш этиш ўрнига шаҳар ёпиқ ҳарбий зона, деб эълон қилинди.

Сионистларнинг жиноятлари Исроилнинг кўпгина гражданларини ҳаққоний равишда ғазаблантирмоқда. Исроилликлардан бир группаси босиб олинган территорияларда хизмат қилишдан бош тортган 25 солдат билан бирдамлик митингини уюштирдилар. Солдатлар Атлит турмасига ташланган, уларни ҳарбий трибунал кутмоқда. Босиб олинган араб ерларида кўпчилик ҳарбий хизматни ўташдан бош тортмоқда.

•

СИЁСИЙ ҚЎШИҚЛАР ФЕСТИВАЛИ

ГДР пойтахтида сиёсий қўшиқлар XIX халқаро фестивали очилди. Ер юзи халқларининг тинчликка, яхши қўшничиликка интилиши фестиваль программасининг асосий мазмунини белгилаб беради.

Фестивалда 26 мамлакат, шу жумладан Совет Иттифоқидан, шунингдек Ғарбий Берлиндан 50 га яқин вокал-чолғу ансамбли ва солистлар иштирок этмоқдалар. Бир ҳафта давом этадиган кўрик доирасида 40 та концерт ва бошқа тадбирлар ўтказилади.

Фестиваль қатнашчилари Жанубий Африка режими зиндонларида азоб чекиб ётган Нельсон Мандела билан музика санъати воситасида бирдамлик изҳор этадилар, Никарагуа ва Мозамбик халқларини қўллаб-қувватлаб, турли тадбирларни амалга оширадилар.

•

ВОРИСНИНГ ДАЪВАТИ

НИКОСИЯ. Расмий равишда Эрон ислом республикасининг раҳбари Оятулла Р. М. Ҳумайнийнинг ворисн деб эълон қилинган Эроннинг диний-сиёсий арбоби Оятулла Х. А. Мунтазирий мамлакат раҳбариятига мурожаат қилиб, «ўтмишдаги хатоларни бартараф этиш» ҳамда тўла маънода «очиқ жамият» бунёд этишга киришишга даъват этди, деб хабар берди Эроннинг ИРНА ахборот агентлиги.

Мунтазирий Эроннинг инқилобдан кейинги 10 йил мобайнидаги тараққиётини таҳлил қилиб, инқилоб бошланган кезда илгари сурилган мақсадлар ва халққа берилган ваъдаларнинг бажарилгани ҳамда Эрон жамиятининг бирлиги сақланганлиги хусусида шубҳаси борлигини айтди. Оятулла озод қилинган сиёсий маҳбусларнинг оқланишини ёқлаб чиқди ҳамда раҳбариятга мурожаат қилиб, 4 миллион Эрон муҳожирларининг ватанига қайтиб келишига ижозат беришга даъват этди. У цензурани бекор қилиш ва кўпроқ сўз эркинлиги берилишини ҳам маъқуллаб гапирди.

•

САВОЛ-ЖАВОБ ЯКУНЛАРИ

Америкаликларнинг кўпчилиги АҚШ маъмуриятининг Фаластин Озодлик ташкилоти билан мулоқотга киришиш тўғрисида яқинда қабул қилган қарорини қўллаб-қувватламоқдалар ва фаластинликлар ўз давлатини барпо этиш ҳуқуқига эгадирлар, деб ҳисобламоқдалар. АП агентлиги «Медиа Женерал» компанияси билан биргаликда жамоатчилик фикрини билиш мақсадида ўтказган умуммиллий савол-жавоб якунлари шундан далолат бермоқда.

Савол-жавоб қатнашчиларининг 62 проценти фаластинликларнинг ўз давлати бўлиши керак, деб айтди. Уларнинг атиги 11 проценти бунга тескари фикрдадир. 67 проценти АҚШнинг Фаластин Озодлик ташкилоти билан мулоқотларини маъқулламоқда. Кўпчилик Исроил ҳам ФОТ билан музокаралар олиб бориши керак, деб ҳисобламоқда. Айни вақтда кўпчилик АҚШ бунга эришиш мақсадида исроилликларга тазйиқ ўтказмаслиги керак, деган фикрни билдирди.

•

КАТТА АВАРИЯ

Ўтган якшанба куни кечқурун Исландиянинг 130 минг аҳоли яшайдиган пойтахти зим-зиё бўлиб қолди. Мутахассисларнинг айтишича, кўп кунлик ёғингарчилик ҳавонинг намлиги ва унинг таркибида туз миқдори юксак даражада бўлишига олиб келгани сабабли жуда кўплаб қисқа туташувлар рўй берди, булар электр таъминоти линияларини ишдан чиқарди. Иситиш системаси ўчириб қўйилганлигидан бинолардаги ҳарорат пасайиб кета бошлади.

Даниянинг Ритсаус бюро ахборот агентлиги шу муносабат билан маҳаллий синоптикларнинг маълумотлари қувончли эмаслигини қайд этмоқда. Исландияликларни ҳамон қаттиқ совуқ, қор ва ғарбдан эсадиган бўрон кутмоқда.

(ТАСС).

БИЗНИНГ АНКЕТА

Интернационализм ва ватанпарварлик — тараққиётимиз омили

1. КПСС XXVII съезди қарорлари ва XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси резолюциясида олға сурилган миллий сиёсатнинг ленинча принципларини мустаҳкам қарор топтириш ва ижодий ривожлантириш учун асосий эътиборни, сизнингча, нималарга қаратмоқ керак?

2. Мамлакат яхлит халқ хўжалиги комплексини мустаҳкамлашда интернационализм ва ватанпарварликнинг ўрни қандай бўлишн лозим?

3. КПСС Марказий Комитетининг миллий ва миллатлараро муносабатларга бағишланадиган Пленумига қандай умидлар боғлаяпсиз?

ДЎСТЛИК—МУҚАДДАС ТУЙҒУ

Назар ТЎРАЕВ,
Ойбек номидаги Термиз давлат педагогика институти ректори, физика-математика фанлари доктори.

1. Анкетанинг ушбу саволига жавоб берганлар КПСС XXVII съезди, XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси миллий сиёсат ва унинг ленинча принципларини ривожлантиришда муҳим аҳамиятга эга бўлганлигини таъкидлашди. Бу фикрга юз фоиз қўшиламан. Аммо шу топда яна бир савол туғилади: Марказий Комитет қабул қилаётган қайси ҳужжатда, ўтказилаётган қайси тадбирларда миллий масала хусусидаги ғамхўрлик ўз аксини топмаган?

Назаримда, партия ва совет ташкилотлари ходимлари, идеология фронти фаоллари, коллективларнинг раҳбарлари, шунингдек, биз — зиёлилар ўртасида ҳам миллий сиёсат ўз йўлига, иқтисодий сиёсат ўз йўлига деган тушунча бор. Бу нотўғри. Миллий ,сиёсий, ижтимоий ва иқтисодий замин бир-биридан ажралган ҳолда шаклланмайди. Масалан, иқтисодий замин бўлмаса, миллий сиёсатнинг таъсири сезилмайди ёки аксинча. Улар бир-бирини тўлдириб, мазмунан бойитиб боради. Партия ташкилотлари меҳнаткашларни интернационализм ва ватанпарварлик руҳида тарбиялашда жанговар ишнинг ана шу жиҳатларига эътибор беришларини истардим.

Яна бир гап. Айрим кишилар демократия ва ошкоралик баҳонасида миллий масала билан миллатчиликни қориштириб юбораётирлар. Улар кўпинча тор, маҳаллий доирадаги муаммоларни ҳам ниҳоятда бўрттириб, миллий муаммо даражасига олиб чиқишга уринадилар. Бизда ҳам, бошқа областларда ҳам шундай қишлоқлар борки, уларда бир неча миллат вакиллари яшайди. Аммо уларнинг болалари ўзбек ёки тожик мактабида ўқийдилар. Бошқа тилда мактаб очишнинг эса иложи йўқ. Чунки, болалар сони кам. Баъзи біровлар эса бундан миллатчилик ўтини аланга олдириш учун фойдаланмоқчи бўладилар. Аста-секин бу иллат мадда олиб, бир миллат вакилини иккинчисига қарама-қарши қилиб қўймайди, деб ким кафолат бера олади? Афтидан, ҳар биримиз бу хусусда дурустроқ ўйлаб кўришимиз керакка ўхшайди.

2. Совет халқи Октябрь инқилобидан кейин нимаики ютуққа эришган бўлса, бу— интернационализм самарасидир. Интернационализм — дўстлик демак. Биз тожик халқи билан жондош ва қондошмиз. Қудаандалигимиз бор. Тилимиз бошқа-бошқа-ю, маданиятимиз, санъатимиз, урф-одатларимиз бир-бирига ўхшаш. Тожикистонда 873 минг ўзбек яшайди. Биргина бизнинг Сурхон воҳасида эса 113 минг тожик истиқомат қилади. Руслар, туркманлар, қозоқлар-чи? Улар мен рус ё мен тожик деб, қўл қовуштириб турганлари йўқ. Улар область экономикасини юксалтириш, мамлакатда қайта қуришни амалга ошириш учун тинмай меҳнат қилаётирлар. Мана бу чинакам совет интернационализмидир.

Фурсати келди, тилимни учида турган бир гапни очиқ айтай. Узоқ йиллар меҳнаткашдан, «қалайсан», деб аҳвол сўровчи бўлмади. Миллий масала эса нари суриб қўйилди. Ҳамма афсонавий рақамларга маҳлиё бўлиб қолди. Энди ҳечдан кўра кеч, деганларидек ўша хатоларни тузатишга кириша бошлаганимиз айни муддао. Бундан икки-уч ҳафта аввал биз бир группа тожик дўстларимизни институтимизга таклиф қилдик. Студент-ёшлар билан дўстлик кечаси, суҳбатлар ташкил этдик. Уларда институтнинг ўн бешдан ортиқ миллат вакиллари иштирок этдилар. Шу учрашувлар сабаб, биз улар билан акаука, опа-сингиллардай иноқ бўлиб қолдик. Улар бизни ўз юртларига таклиф қилдилар. Бу ўзаро дўстлик ва қардошлик алоқаларини мустаҳкамлашнинг бир йўли холос. Шунга ўхшаш тадбирлар қанча кўп бўлса, биз бир-биримизни шунча яхшироқ биламиз, бир-биримизга шунча яқинроқ бўлаверамиз.

Хулоса қилиб айтганда, Ватанимиз ягона— СССР. Ватан — бу, оила. Биз шу улуғ оиланинг фарзандларимиз. Шу оила фаровонлиги, куч-қудрати ва обрўси учун курашишни шон-шараф, деб биламиз. Унинг иноқлиги, тўкин-тўкислиги бизнинг унга бўлган садоқатимизга боғлиқ.

3. Мен партия Марказий Комитетининг бўлажак Пленумидан кўп нарса умидворман. Пленум совет халқлари қардошлиги ва дўстлигига раҳна солаётган салбий кўринишларга чек қўйишига ишонаман. Бу фақат ва фақат қайта қуришга хизмат қилган, жаҳон халқлари олдида обрў-эътиборимизни яна бир карра оширган бўларди.

ЎЗБЕКИСТОН — ГДР

ҲАМКОРЛИК

В. И. Ленин номли Ўзбекистон металлургия заводи коллективининг Германия Демократик Республикасидаги «Скет» фирмаси билан алоқалари кун сайин ривожланиб боряпти. Корхонада янги қувватларнинг ишга туширилишида дўстларимиз хизмати катта.

Бундан беш йил муқаддам корхонада 300 станнинг биринчи навбати фойдаланишга топширилди. Республикамиз вакиллари замонавий жиҳоз монтажини ГДРлик ҳамкасблари билан бирга амалга оширдилар. 1986 йил эса иккинчи навбат иш бошлади. 1988 йилнинг октябрь ойида эса йилига қуввати 450 минг тонна прокат ишлаб чиқарадиган иккинчи навбатдан маҳсулот олинди.

«Скет» фирмасининг мутахассислари бугунги кунда ҳам корхонада фидокорлик кўрсатишяпти. Улар ўзлари ўрнатган барча механизмларни назорат қилиб боришмоқда.

Суратда: 300 прокат станнинг мастери Н. Харитоненко (чапда) ва «Скет» фирмасининг вакили, бош инженер В. Зитнер навбатдаги ишларни маслаҳатлашмоқдалар.

Р. НУРИДДИНОВ фотоси (ЎзТАГ).

Партия турмуши: қайта қуриш ва кадрлар

КОЛЛЕКТИВ ҲАЛ ҚИЛСИН

Раҳбарларни танлашдаги шошмашошарлик ва хатоликлар демократия принципи бузилишига сабаб бўлади. Бунга йўл қўймаслик учун Қашқадарё областида бир қатор тадбирлар изчил амалга ошириляпти. Энг муҳими, ходимларни раҳбарлик лавозимларига кўтаришда бошланғич партия ташкилотлари меҳнат коллективларининг фикри қатъий ҳисобга олинадиган, раҳбарлар сайлаб қўйиладиган бўлди. Областда кейинги икки йил ичида корхоналар, қурилиш ташкилотлари, колхоз ва совхозлар, муассасаларнинг 150 дан зиёд раҳбари сайлов йўли билан қўйилди.

Яқинда шундай сайловлардан бири область автомобиль транспорти бирлашмасида бўлиб ўтди. Йиғилишда 17 та автокорхона коллективидан 149 нафар делегат иштирок этди. Бирлашма бошлиғи номзодлигига икки кишининг — Косондаги 92-автобаза директори А. Тошқулов ва область автомобиль транспорти бирлашмаси бошлиғи вазифасини бажарувчи Т. Ҳолиқовнинг номзоди кўрсатилди.

Улар сайловчилар олдида сўзга чиқиб, ўзларининг иш фаолияти, қайта қуриш даврида аҳолига транспорт хизмати кўрсатишни яхшилаш юзасидан қилган ишлари, бирлашма бошлиғи вазифасига сайлангудай бўлса, қандай ишларни амалга оширажаги, инсон омили, ишчи ва хизматчиларга яратиб бериладиган шароит билан боғлиқ программаларини баён этдилар. Йиғилиш иштирокчилари ҳар иккала номзод ҳақида ўз фикр-мулоҳазаларини билдирдилар.

Шундан сўнг номзодлар овозга қўйилди. Ёпиқ-яширин овоз бериш йўли билан ўтказилган сайловда Т. Ҳолиқов 104 овоз олиб, область автомобиль транспорти бирлашмаси бошлиғи этиб сайланди. А. Тошқулов 45 овоз олди.

Бироқ ходимларни раҳбарлик лавозимларига сайлаш ишлари ҳамма жойда ҳам яхши йўлга қўйилмаган. Демократия асосларига таянмасдан, айрим партия ва совет юқори органларининг тавсиялари билан, раҳбарлик салоҳиятига эга бўлмаган кишиларни сайлаш ҳоллари ҳам рўй бериб турибди. Усмон Юсупов район партия комитети камёб дориларни талон-торож қилганлиги ва ишда бошқа жиддий камчиликларга йўл қўйганлиги учун қаттиқ партиявий чора билан ишдан бўшаган район касалхонасининг собиқ бош врачи С. Эркаевни Баҳористон зонал касалхонасининг бош врачи вазифасига тавсия этди. Хўш, бу ерда сайлов қандай ўтди? Йиғилишга район партия комитетининг биринчи секретари А. Азимов бошчилигида райком бюросининг бир неча аъзолари келишди.

Касалхона ходимлари Эркаев ҳақида жиддий эътироз билдиришганига қарамай, у бош врачлик вазифасига «сайланди». Ажабланарли жиҳати шундаки, йиғилишга таклиф этилган, бироқ касалхона ишига алоқаси йўқ кишилар овози ҳам ҳисобга олинди.

Шундан кейин С. Эркаев анча кунлар давомида бош врач бўлиб ишлади. Область партия комитети қатъий аралашгандан кейингина ҳақиқат қарор топиб, С. Эркаев бош врачликдан четлатилди.

Одамлар фикри билан ҳисоблашмаслик ҳоллари бошқа районларда ҳам учрамоқда. Нишон районидаги «Нишон» давлат наслчилик заводи бош бухгалтери Х. Ашуров ҳисоботларни бузиб кўрсатганлиги, молларнинг нобуд бўлгани ва талон-торож фактларини яширганлиги учун район партия комитетида ҳисоб карточкасига ёзиш шарти билан қаттиқ виговор олган эди. Шунга қарамай, у район тайёрлаш идорасига директор этиб тайинланди. Унинг бу хилдаги «парвози»да район партия комитетидаги айрим масъул ходимлар ҳамда шахсан район матлубот жамияти раиси М. Усмоновнинг Х. Ашуровга раҳнамолик қилганлиги ҳал қилувчи роль ўйнади. Партия комитети эса раҳбар кадр тайинлашдек масъул ишда томошабин бўлиб турди.

Кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялаш партия ишини қайта қуришда муҳим ўрин тутади. Бинобарин, демократия ва ошкораликка қатъий риоя қилинмоғи зарур.

М. КАРОМОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Маҳалла — тарбия маскани

Бирлашган ўзар

«Ўзбекистон ССР 40 йиллиги» маҳалласи ташкил топганига 27 йил бўлди. Бу ерда 1 минг 872 киши яшайди. Улар ўзбек, рус, тожик, қозоқ, озарбайжон, татар, украин, қирғиз, грек ва бошқа миллат вакиллари. Маҳаллада 40 нафар уруш ветерани, 75 нафар меҳнат ветерани, 25 нафар кўп болали, шу жумладан 3 нафар қаҳрамон оналар бор.

Маҳалламизда бирор анъанавий байрамни тантанали равишда нишонлаш, турли кечалар, учрашувлар ўтказадиган жой йўқ эди. Куч — бирликда, деган гапда ҳикмат кўп. Маҳалла аҳлининг кучи билан ташландиқ бўлиб ётган 6 сотих сайхон жой тозаланди ва ҳашар йўли билан чиройли, муҳташам бино қурилди. Ҳозир шу ерда маҳалла комитети идораси, қизил бурчак, клуб жойлашган. Бу қурилишда уруш ветеранлари Убайдулла Абдураҳмонов, Владимир Ликов, меҳнат ветеранлари Ғаффор Ирисметов, Рамзиддин Фахриддинов, Ўрозали Чиналиев, Мирвосит Зоҳидов каби ўнлаб кишилар жонбозлик кўрсатдилар. Ёшларни армияга кузатиш маросимлари, лекция ва суҳбатлар, уруш ва меҳнат ветеранлари билан учрашувлар шу ерда ўтказилмоқда.

Айниқса, баҳор фаслида маҳалла аҳлининг юмушлари янада кўпаяди. Ўзлари яшаб турган ерни ободонлаштириш, янада кўркам ва серфайз қилиш учун ҳаракат бошланади. Ариқларни тартибга соладилар, турли хил дарахт кўчатлари ўтказадилар. Чунончи, ўтган йили маҳалла территориясига 2 минг тупга яқин мевали дарахт кўчатлари, 4 мингдан зиёд турли манзарали дарахт ва гул кўчатлари экилди. Клуб атрофи гулзорга айлантирилди.

Маҳалладошлар коллектив бўлиб дам олишни хуш кўрадилар. Бунда, айниқса, хотин-қизлар кенгаши раиси М. Юсупова ташаббус кўрсатмоқда. Унинг раҳбарлигида хотин-қизлардан 70 киши — Фарғона, Самарқанд, Хива, Бухоро каби шаҳарларга туристик йўлланма билан ўтган йили икки марта саёҳатга бордилар.

Маҳалла комитети ва унинг атрофига уюшган жамоатчилар бундан буён ҳам ўз фаолиятларини жонлантириб борадилар.

Мухтор ҲАЙДАРОВ,
Тошкент шаҳридаги 26-квартал «Ўзбекистон ССР 40 йиллиги» маҳалла комитети раиси.

ТАҲРИРСИЗ ХАТЛАР

ОНАЛАР АРЗИ

Навоий шаҳридаги Комсомольск посёлкасининг Геологлар кўчасида яшаймиз. Тўққиз йилки, хонадонларимиз на газ, на сув, на иситиш қурилмалари юзини кўрди. Кўчамиз қишда лой, ботқоқ, ёзда чанг бўлиб, ўзимизнинг ҳам, болаларимизнинг ҳам соғлиғига зарар етказяпти. Наҳотки бизларнинг яшаш шароитимиз билан қизиқадиган одам топилмаса?

Оналар номидан: Г. Ҳамроева, Г. Нурова, К. Самадова, Л. Кулукова ва бошқалар.

ҲОВУЗЧАЛАР ҚАЗИЛСА...

Бугунги кунда барча Орол тўғрисида ўйлаб турган вақтда биз Оролбўйи ҳақида ўйламасликка ҳаққимиз йўқ. Маълумки Хоразм, Қорақалпоғистон ва Туркманистон ерларида ер ости суви жуда яқин. Мен бу жойларда зовурлар қазиб уни унча катта бўлмаган ҳовузчалар билан боғлаган ҳолда Орол денгизига оқизиш керак деб ўйлайман. Шунда у ер ҳосилдорлигини оширади, сув тошқинидан ҳам асрайди.

А. АБДУКАРИМОВ,
Хоразм области.

• Ташвишли сигнал

ЗАРАРНИ КИМ ТЎЛАЙДИ?

● **Самарқанд.** РСФСР, Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистоннинг уй-жой микрорайонларида ҳовли тўйлари ўтказилиши тўхтатиб қўйилди. Бунга ҳеч ажабланманг. Чунки, лифтларсиз, қандай қилиб уй-жойларни фойдаланишга топшириб бўлади?! Уларни эса Самарқанд лифтсозлик заводи ишлаб чиқаради. Корхона ҳовлисига кирсангиз, лифтлар қатор тизилиб турибди. Боз устига шохобча йўлларни ҳам эгаллаб ётибди. Уларни нега жўнатмайсизлар, деб сўрасангиз, ишчилар, электр техника буюмлари — бошқариш станциялари, қаватлардаги мосламалар, бошқа қурилмаларсиз юбориб бўлмайди, деб жавоб беришади. Бу ускуналарни СССР Электр техника саноати министрлигининг Арманистонда жойлашган корхоналари етказиб бермади. Албатта, ҳозир қардош арман халқи зилзиланинг оғир оқибатларини бартараф этмоқда. Шу боис маҳсулот таъминотидаги узилишлар ҳақида сўз юритиш бир мунча қийиндир. Бироқ бир нарса аниқ; ҳам Еревандаги, ҳам Ленинакандаги иккита заводни лифтлар учун бутловчи буюмлар ишлаб чиқаришга ихтисослаштириш хато бўлган. Шунинг натижасида самарқандликларнинг план топшириқлари бажарилмай қолмоқда. Энг асосийси, мамлакатимизнинг бир қатор регионларида уй-жой программаси адо этилишига тўсқинлик қилинмоқда.

Самарқандлик лифтсозлар шу йил январдан бошлаб тўла хўжалик ҳисобига ва улгуржи савдога ўтдилар. Маҳсулотлар таъминотидаги узилишлар эса корхонани танг аҳволга тушириб қўйди.

Самарқандликлар юзага келган вазиятдан қутилиш учун уринмоқдалар. Улар янги йилнинг дастлабки кунлариданоқ банкдан 5 миллион сўм қарз олишга мажбур бўлдилар. Бироқ, бу чора ҳам самарали бўлиб чиқмади. Корхона йилнинг бошида беш кун бекор туриб қолди. Митишчидаги бинокорлик материаллари комбинати манзарали пластик моддани етказиб бермади.

Йўл қурилиши, коммунал машинасозлиги министрлиги самарқандликларга ёрдам беришга ҳаракат қилмоқда. Шу йилнинг биринчи кварталида лифтлар учун бошқариш станцияларини Тошкентдаги «Электроаппарат» заводи, узатгичларни Тошкент кабел заводи етказиб бера бошлайди. Лекин, улар етарли эмас. Чунки, биринчи квартал планига кўра 1900 та лифт ишлаб чиқарилиши лозим. Электр техника станциялари эса мингта комплектдан иборат бўлади. Демак, яна уч ой завод ҳовлисида лифтлар жўнатилмай қолаверади, уйлар эса фойдаланишга топширилмайди. Бундан ташқари корхонада ўтган йилиёқ қўшимча қувватлар қурилиши мўлжалланган эди. Бироқ улар ҳам битмай турибди. Ҳозирча самарқандлик лифтсозлар тошкентлик таъминотчиларга умид кўзи билан боқишмоқда. Энди кўп нарса тошкентликларнинг ўз ваъдаларини қандай бажаришларига боғлиқ.

Суратда: корхона ҳовлисида қалашиб ётган «чала» лифтлар.

Р. ҒОФУРОВ фотоси (ЎзТАГ).

• Олий Совет сессиялар оралиғида

...Денгиз ортидаги аэропортга қадам қўйиш биланоқ қўлбола плакатда рус тилида «Перестройка!», деган сўзга кўзи тушган юртдошимиз ҳиссиётини баён этиш қийин. Бу таржимасиз ҳам тушунарли бўлган яна бир «аср сўзи»дир... Дастлабки дақиқаларданоқ бизни тушунишаётгани, ишларимиз ва режаларимизга хайрихоҳлик билан муносабатда бўлишаётгани, бизлар билан дўстлашишга тайёр эканликлари маълум бўлади. Ватаннинг олис ўлкадаги вакили шарафига муяссар бўлган киши эса ўзига топширилган, «халқ дипломатияси» номини олган улуғвор вазифанинг аҳамиятини теран англайди.

ХАЛҚ ДИПЛОМАТИЯСИ ВАКИЛЛАРИ

Ўзбекистон ССР Олий Советининг ташқи ишлар масалалари билан шуғулланувчи доимий комиссияси мажлисида ана шу ҳақда гап борди. Ўзбекистон делегациясининг Канада, Германия Федератив Республикасида, Ироқда бўлиши тўғрисидаги таассуротлар суҳбатга бевосита асос бўлди. Учта турли қитъа, турли турмуш тарзи ва урф-одатлари.. Бироқ ҳамма жойда республиканинг тарихи ва ҳозирги ҳаётига астойдил қизиқиш сезилиб турди. Ўзбекистон мисолида ана шу мамлакатларда анъанавий СССР кунлари ўтказилди.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикалари Иттифоқидан муносиб вакил бўлиб қатнашди. Виставкалар, учрашувлар, концертлар Ўзбекистон экономикаси ва маданияти эришган ютуқларни акс эттирибгина қолмай, шу билан бирга, қардош республикалар иттифоқида уларнинг ҳар бири ана шундай ютуқларга эриша олганлигини яна бир бор таъкидлади.

«Заранг барги мамлакати»даги энг катта шаҳарларда ана шундай бўлди. Бу ерда ўзбекистонлик меҳмонлар «Совет Россиясидан қўлингни торт!» ҳаракати ҳамда «Канада — СССР» ва «СССР — Канада» уюшмалари ташкил этилганлигининг 70 йиллиги муносабати билан ўтказилган тантаналарда; ГФРда 80 дан ортиқ учрашувлар, суҳбатлар, лекциялар, концертларда; Ироқда ўтказилган кўп кишилик виставкалар ва концертларда иштирок этдилар. Ироқда учрашувлар, адиблар, Ироқ хотин-қизлар федерациясининг активлари, муаллимлар ва студентлар билан давра суҳбатлари ўтказилди;

Бунда гап виставкага қанча одам келгани ёки музикачиларимизни қанча томошабин олқишлагани ҳақида эмас, албатта: ўз мамлакатимиз ҳақида минг-минглаб кишилар уни кашф этиб, бунёдкорлик ва тинчлик йўлидаги муддаомизни ҳис этадиган даражада ҳикоя қилгинг келади. Бу борада кенг имкониятлар бор. Биз ана шу имкониятлардан зарур даражада фойдаланяпмизми? Депутатлар ва мажлисга таклиф этилган адабиёт, санъат арбоблари, экономика бир қанча тармоқларининг вакиллари бу ҳақда манфаатдорлик ва талабчанлик билан, қайта қуриш, ошкоралик яратиб берган позицияда туриб гапирдилар.

Шу тариқа сафарларни ташкил этиш, уларнинг программаларини белгилаш ва экспозицияларни тузишдаги ўзига хос сийқа шакл барҳам топмоқда. Бир қанча манфаатдор ташкилотлар— чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқа Ўзбекистон жамияти, республика Маданият министрлиги, Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитети фаолиятини мувофиқлаштирмаслик ҳоллари кишини ранжитади. Бундай «кунлар»нинг ташкилотчилари — кинематографчилар, рассомлар, журналистлар ва бошқа ижодий ташкилотлар таклиф этаётган ёрдамга зарур даражада таянмаяптилар.

Виставкалар ва ахборот материаллари турмушда рўй берган ғоят хилма-хил ўзгаришлардан орқада қолмоқда. Ижодий группалар состави етарли даражада пухта ўйланмаган бўлиб, улар Ўзбекистон санъати барча турлари ва жанрларининг бутун кўламини акс эттирмайди. Республикамиз санъатида авайлаб сақланаётган халқ ижодиёти анъаналари билан бир қаторда музика, театр, хореографиянинг янги йўналишлари ривожланмоқда. Жамоатчиликнинг дастлабки учрашувлардан кейин кучайган қизиқиши ҳамиша ҳам тўла қондирилмаётгани, айниқса ачинарлидир. Дастлабки программага қўшимча равишда берилган концертларни яна қанча-қанча томошабин кўриши ва виставкаларнинг қанчадан-қанча томошабинлари халқ усталари ясаган ва ўзларига манзур бўлган ёдгорлик буюмларини олишлари мумкин эди.

Концерт программалари ва виставкаларнинг ташкилотчилари томошабинларнинг қизиқишини назарда тута олмасликлари ва энг оддий омилкорликка эга эмасликлари бунга сабаб бўлмоқда. Шу тариқа эзгу иш кўпинча муносиб даражада давом эттирилмаяпти ва ривожлантирилмаяпти.

Шу муносабат билан делегациялар составига савдо-саноат ходимларини дадил киритиш зарур, деган фикр билдирилди. Шундай қилинган тақдирда учрашувларнинг ҳар бири доимий делегациялар — ижодий, ибрат олиш ва савдо-сотиқ соҳасида делегациялар айирбошлашга йўл очиб беради. Шу тарзда халқ усталари, санъат арбоблари ижоди билан танишиш учун янги халқаро имкониятлар яратиш мумкин. Чет элларда ўтказилаётган ва бизнинг турмуш тарзимизга зўр қизиқиш уйғотаётган «СССР кунлари» битим ва шартномалар тузиш учун яна бир омил бўлиши лозим.

Тўғри, биз ижодий мулоқот, делегациялар айирбошлаш ва алоқани йўлга қўйишнинг барча имкониятларидан тўла фойдаланяпмиз, деб бўлмайди. Чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқа Ўзбекистон жамияти, идоралар ва ижодий ташкилотларнинг фаолиятида бунга халақит бераётган турли сабабларни кўриш мумкин. Аммо яна умумий сабаб борки, бу мана шу соҳадаги фаолиятнинг яхши мувофиқлаштирилмаганлигидир.

Кун тартибидаги иккинчи масала — халқ истеъмоли молларини ишлаб чиқаришни кўпайтириш, аҳолига кўрсатилаётган хизмат ҳажмини кенгайтириш мақсадида чет мамлакатлардаги корхоналар билан бевосита алоқаларни ривожлантириш масаласини муҳокама қилиш чоғида имкониятлар ва куч-ғайратларни оқилона мувофиқлаштириш тўғрисида фикр юритилди. Чунки айни мувофиқлаштириш шароитидагина омилкорлик, ташаббус, ишни янгича, самарали юрита олиш маҳорати энг кўп даражада намоён бўлади.

Бу борада иш бошланди. Чунончи, республика Давлат агросаноат комитети 25 та хорижий фирма билан узоқ муддатли ҳамкорликка оид 30 дан ортиқ протокол ва иш программасини имзолади. Италия билан «Совпластитал», Болгария билан мактаб компьютерлари ишлаб чиқарадиган қўшма корхоналар ташкил этилди, Ўзбекистон билан Венгрия, Германия Демократик Республикаси, Ҳиндистон, Польша, Чехословакия, Югославия саноат ва савдо корхоналари ўртасида алоқалар ривожланмоқда. Хитой Халқ Республикаси билан эски алоқалар тикланмоқда. Масалан, Хитойга химиявий ўғит, холодильниклар, асбоб-анжомлар экспорт қилинмоқда, уларнинг ўрнига эса болалар кийим-кечаклари, термослар ва бошқа товарлар олинмоқда. Чет эллардаги шериклари билан ҳамкорликни йўлга қўйишмоқда.

Буларнинг ҳаммасини дастлабки қадамлар дейиш мумкин, чунки имкониятлар — анча кўп. Бироқ баъзи раҳбарлар 1988 йилги даражани аслида дурустроқ айирбошлаш бўлмаган ўтган йиллардаги рақамларга таққослаб, муваффақиятларни таъкидлашни ёқтирадилар. Ваҳолонки, бу борадаги чинакам мезонлар — ресурс ва эҳтиёжлардир. Улар зарур даражада ўрганилмаяпти, биз конкрет таклифларга ҳамиша ҳам ўз вақтида муносабат билдирмаяпмиз. Енгил ва маҳаллий саноат корхоналарида янги техника ва технология имкониятларидан ҳали суст фойдаланилаяпти. Реклама яхши йўлга қўйилмаган.

Халқаро иқтисодий алоқалар хом ашёни тайёр маҳсулотга айирбошлаш билан чекланиб қолмаслиги учун бундай алоқаларни ривожлантириш стратегиясини янада аниқ-пухта белгилаш зарур. Тармоқ ичида меҳнат тақсимоти йўлларини қидириб топиш, Ўзбекистон корхоналари тамғаси туширилган товарлар сифатини яхшилаш, фақат битимлар тузиш билан чекланиб қолмай, барқарор алоқаларни йўлга қўйишга ўтиш лозим.

Чинакам омилкорлик, халқаро бозордаги вазиятни, чет эллик шерикларнинг имкониятлари ва эҳтиёжларини яхши билиш орқали бунга эришиш мумкин. Айни пайтда савдо саноат палатаси қошидаги маслаҳат-воситачилик бюроси, ташқи иқтисодий фаолиятни йўналтириб, мувофиқлаштирувчи бошқа ташкилотлар ўз вазифаларини ҳамон суст бажармоқдалар. Ўзбекистон ССР Госплани бунга зарур даражада эътибор бермаяпти.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари М. Ҳ. Холмуҳамедов комиссия мажлисини олиб борди. У раис бўлган мазкур комиссия ташқи иқтисодий фаолият билан боғлиқ конкрет тадбирларни белгилади. Савдо-саноат палатасига, «Ўзбеккинторг» бирлашмасига, СССР Ташқи иқтисодий алоқалар министрлигининг Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги вакилига, бир қанча идораларга тегишли тавсиялар берилди.

Халқаро алоқаларни йўлга қўйган корхоналарнинг бирмунча қулай иқтисодий ва ҳуқуқий шароитларни вужудга келтириш тўғрисидаги фикрини бир ой муддат ичида умумлаштиришга қарор қилинди. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар ва қўшни давлатлар билан кооператив, илмий-техникавий алоқалар ўрнатиш муҳим вазифадир. Маҳсулотни қайта ишловчи саноат, енгил ва маҳаллий саноатда, аҳолига маиший хизмат кўрсатиш соҳасида ишлаб чиқаришни техника билан қайта жиҳозлаш, реконструкциялаш ва кенгайтириш учун ана шундай алоқалардан фойдаланишга биринчи даражали аҳамият берилади.

Кадрларга алоҳида эътибор берилди — савдо саноат палатаси халқ хўжалиги, Халқ таълими министрлиги мутахассислари учун доимий семинарлар ишини яхшилаши, мамлакат олий ўқув юртларига ташқи иқтисодий фаолият билан боғлиқ ихтисослар бўйича студентлар группасини юбориши керак. Ўзбекистон ССР Ташқи ишлар министрлигига халқаро иқтисодий ҳамкорликни дипломатия, консуллик ва протокол йўли билан таъминлашни кучайтириш тавсия этилди.

Доимий комиссия бу қарорларни мунтазам назорат остига олди.

...Қайта қуриш янги вазифаларни тақозо этмоқда. Халқаро алоқаларни мустаҳкамлашнинг янги имкониятларини очиб бермоқда. Ана шу алоқаларни ривожлантиришда халқ иштироки айни давр нишонасидир.

Е. ЕФИМОВ,
ЎзТАГ обзорчиси.

• Маҳаллий ресурслар — бебаҳо бойлик

● Фарғоналиклар ўзларида бор маҳсулотни кўпини республикадан ташиб келишяпти.

● Керамзитдан тайёрланадиган уй-жойлар қурилиши ҳажмини ошириш мумкинми?

● Шўрсув бойликларидан фойдаланишни яхшилаш учун темир йўл қурилиши керак.

ОЧИЛМАГАН ХАЗИНА

Фарғоналик қурувчиларнинг янада унумлироқ, пишиқ-пухтароқ иш юрита олмаганликларига материал таъминотидаги узилишлар ҳам сабаб бўляпти. Объектларга ҳар доим керакли миқдорда ғишт, керамзит, гипс каби зарур хом ашёлар етказиб берилмаяпти.

Ўзбекистон районининг Тожикистон ва Қирғизистон билан чегара қисмида Шўрсув посёлкаси бор. У ярим аср муқаддам геологлар олтингугурт ва озокерит конларини топиб, саноат асосида қазиб олишга киришган йилларда ташкил этилган. Ҳозир бу ерда унча катта бўлмаган бир нечта корхона мавжуд. Ўтган йилнинг ноябрь ойида уларни ва Олтиариқдаги бинокорлик материаллари заводини бирлаштириб, маҳаллий хом ашёни қайта ишлаш Шўрсув конхимия ишлаб чиқариш бирлашмаси тузилди. Бирлашма 1988 йили 16 миллион сўмликдан зиёд туйилган олтингугурт, оҳак, ғишт, гипс, полиэтилен буюмлар, шунингдек, қум, шағал ишлаб чиқарди.

— Маҳсулот ҳажмини қарийб икки баробар ошириш учун резерв ва имкониятларимиз бор, — деди бирлашма бош инженери Алишер Рўзиев. — Қаранг, резервлар оёқ остида ётибди.

Атрофдаги ўркач-ўркач баландликлар, қизғиш, оқиш тусли адирлик ва тоғларнинг ҳар бир қаричи муҳим хом ашё — ғиштбоп, керамзитбоп тупроқлар, оҳактошлар, гипс қатламларидан иборат экан. Ҳисоб-китоблар бўйича Шўрсувда 60 миллион тонна ҳажмда оҳактош запаслари бор. Улар йилига 200 минг тоннадан қазиб олинса ҳам ўттиз йилга етади. Оҳакнинг активлик даражаси 92—96 процент. Демак, сифатли.

Ғиштбоп тупроқ бойликларини айтмайсизми? Йил сайин 75 миллион донадан маҳсулот тайёрланса ҳам камида 120 йилга етади. «Химгеологонеруд» институтининг тадқиқотлари 70 миллион тонна керамзит ишлаб чиқаришга етарли хом ашёдан қониқарсиз фойдаланилаётганидан дарак беряпти. 20 гектарлик карьердан кўп миқдорда тош-шағал, қум йиғиштириб олиш мумкин. Фарғона области, жумладан Шўрсувдаги корхоналарнинг ўзлари ҳам гипсни Тожикистон ССРдан олиб келишяпти. Шу ернинг ўзида эса гипсбоп хом ашё тўлиб-тошиб ётибди. Гипс қатламларининг умумий ҳажми 60 миллион тоннани ташкил этади. Қизил бўёқ тайёрлаш учун хом ашё материаллар бор. Бироқ унинг жойлашиш зоналари ўрганилмаган, бўёқ ишлаб чиқариш технология линиялари ўрнатилмаган.

Шўрсувдаги табиат инъомларидан унумли, тежаб-тергаб фойдаланиш учун бир қатор муаммоларни ҳал этиш керак. Ҳозир йил сайин 130 минг тоннадан майдаланган оҳактош ишлаб чиқарилмоқда. 17,5 минг тоннадан қурилишбоп оҳак тайёрланиб, маҳаллий саноат корхоналарига сотиляпти. Яқинда йилига 30 минг тонна оҳактошни шахта усулида қайта ишлайдиган айланма печь қурилиб, ишга туширилди. Шу йилдан у маҳсулот бера бошлайди. Ҳозиргача оҳак қўл кучи билан куйдирилларди. Янгилик туфайли маҳсулот сифати ва меҳнат унумдорлиги анча ортади.

Ёнилғи ўрнида бу ердан нефть билан бирга олинаётган газдан фойдаланилмоқда.

Майдаланган оҳактошлар эланганида 50 миллиметрдан кичик ҳажмдаги чиқиндилар кўп чиқяпти. Агар оҳакни горизонтал айланма печларда куйдириш технологияси жорий қилинса, бундан ҳам фойдаланиш имкони яратиларди. Шу кунларда «Узгипроместпром» институтида ана шу технология Шўрсув шароитига мосланмоқда. Бундай печь қурилгач, оҳак ишлаб чиқариш йилига 110 минг тоннага етади. 6 гектарни ишғол этган оҳактош конидан самарали фойдаланиш туфайли йилига 500 минг тоннага яқин оҳак маҳсулотлари ишлаб чиқариш мумкин.

Ғишт заводи бир йилда 25 миллион донадан маҳсулот тайёрлаяпти. У тўла қувват билан ишласа 32 миллион донадан ғишт беради. Заводнинг иккинчи навбатини қуриш учун территория масаласи ҳал этилмаган.

Завод қошида гипс цехи ташкил қилинган. Унда овоз ўтказмайдиган ва пардоз плиталари ишлаб чиқарилмоқда. Цех маҳсулотларига талаб жуда катта. Уни кенгайтириш учун ишчи кучлари етарли. Аммо энг муҳим нарса — хом ашё 45 километр узоқликдаги Тожикистон ССРнинг бинокорлик материаллари комбинатидан олиб келинади.

— Ўтган йили 12,5 минг тонна гипс хом ашёсини фақат ташиб келтириш учун 100 минг сўм харжладик, — дейди завод директори Қурбонали Абдураҳмонов. — Агар оёғимиз остидаги хом ашёни қайта ишлай олганимизда бунинг учун атиги 20 минг сўм сарфлаган бўлардик.

Шўрсувда гипсбоп тупроқ борлиги бундан ўттиз йил муқаддам аниқланган. Карьердан фойдаланиш мумкинлиги ҳақида оближрокомнинг қарори бор. Масала «Химгеологонеруд» институтига тақаляпти. Институт қидирув ишлари олиб бориб, кон бўйича сўнгги далил-исботлар асосида илмий хулоса чиқариши керак. Бунинг учун республика давлат План комитетининг рухсати лозим.

Шу мақсадда завод ҳамда бирлашма илғари республика бинокорлик материаллари саноати министрлигига, кейин Ўзбекистон ССР Қурилиш давлат комитетига ёрдам сўраб мактуб йўллади. Бироқ ҳали жавоб бўлгани йўқ. Агар карьердан фойдаланиш учун рухсат тегса, бирлашма 1990 йилда яна 30 минг тонна гипс ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган цех ташкил этади.

Цехга келтирилаётган ҳар бир тонна гипс таннархи 24 сўм 58 тийинга тўғри келяпти. Агарда маҳаллий хом ашёни ишлатиш мумкин бўлса у 17—17,5 сўмга арзонлаштирилади. Овоз ўтказмайдиган ва пардоз плиталари ишлаб чиқариш ҳажми 3—4 мартага ортади ёки гипс цехи ҳозирги 144 минг сўмлик ўрнига қарийб 2 миллион сўмлик маҳсулот тайёрлайди.

Ўзбекистон районида 1988 йили 50 та турар жой жуда қисқа муддатда қуриб битказилди. 3—4 хонали бу уйлар қишда иссиқ, ёзда салқин, ер силкинишларига бардошли. Чунки улар ғишт ўрнига керамзитдан қад кўтарган. Битта уй қуриш учун одатда 40 минг ғишт сарфланади. Керамзит уйни тиклашга 40 кубометр маҳсулот кетади. Бундай уйларни қуриш қарийб беш марта арзон. Иш вақти ҳам оз кетади. Демак, уй-жой программасини муваффақиятли бажариш учун керамзитдан кенг кўламда фойдаланиш мумкин. Фарғона областида бундай маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш учун хом ашё запаслари кўп. Мавжуд хом ашё бойликлари ҳажми 70 миллион тоннани ташкил этади ва у камида 150 йил давомида керамзит ишлаб чиқаришга етиб ортади. Шуни ҳисобга олиб, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг 1986 йилдаги қарорига кўра 1991 — 1995 йилларда Шўрсувда керамзит заводи қуриш планлаштирилган эди. Бир йилда 160 минг кубометр маҳсулот тайёрлаш қувватига эга бўладиган бундай корхона қурилишини жадаллаштириш билан боғлиқ барча масалалар зудлик билан ҳал этилиши зарур. Чунки керамзит заводи уй-жой программасининг амалга оширилишига жуда катта ёрдам беради.

Шўрсув табиий бойликларидан самарали фойдаланишнинг асосий калити — йўл муаммосидир. Саноат корхоналарини область миқёсидаги магистралларга боғловчи йўллар талабга жавоб бермайди. Келажакда қуриладжак саноат объектларини назарга олиб, Ўзбекистон партия ва ҳукумати Шўрсувда темир йўл шохобчасини қуриш ҳақида қарор қабул қилган эди. «Ташгипротранс» лойиҳа институти 1980 йилда бўлажак темир йўлнинг техник-иқтисодий далилларини ишлаб чиқди. Қурилишнинг беш вариантидан бири танлаб олинди. Унга кўра 36 километрли темир йўл икки босқичда барпо этилади. Биринчи босқич — Карим девона қишлоғигача бўлган масофада қурилади. Бунга 14 миллион сўм маблағ зарур. Бирлашма унинг 5 миллион сўмини тўлашга қурби етади. Қолган маблағни мазкур территорияда жойлашган корхона ва ташкилотлар бериши мумкин. Чунки темир йўл шохобчасининг қурилиши бирлашма қатори бошқаларнинг ҳам юкларини ташиб келтириш ва жўнатишни анча енгиллаштиради. Шўрсувдаги корхоналар ишлаб чиқараётган материаллари билан Фарғона водийси ва республикадаги бир қатор областларнинг бинокорларини ҳам таъминлашига йўл очади. Ҳозирги биринчи галдаги вазифа республика партия ва ҳукуматининг 1979 йилги қарорининг амалга оширилишини таъминлаш чорасини кўришдан иборатдир.

Агар Шўрсув бойликларига нисбатан оқилона муносабатда бўлсак, ундан фойдаланишда табиатга озор етказмасак, йил сайин 30 миллион сўмликдан зиёд турли хилдаги сифатли бинокорлик маҳсулотлари ишлаб чиқариш мумкин. Бунинг учун етарли даражада ишчи кучлари ҳам бор. Фақат Ўзбекистон районининг ўзида 5 мингга яқин киши ижтимоий меҳнатга жалб этилмаган. Шўрсув Фарғона водийсидаги бинокорлик материаллари ишлаб чиқариладиган энг йирик бирлашма бўлиб қолиши керак.

А. НИЁЗОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

Мусобақа илғори

Ўлкамизда қиш охирлаб қолди. Кўклам келиб, табиат уйғонадиган пайтлар яқин. Бободеҳқон ҳам далага чиқиб, экинтикин ишларини бошлаш учун шайланиб турибди. У азалдан масъулиятли мавсумни пухта ҳозирлик билан кутиб олган. Дарҳақиқат ер текислаш механизмлари, трактор ва сеялкаларни пухта созлаб қўйганлар экиш пайтида шошиб қолишмайди.

Тошкент область Бўка районидаги «Ленин йўли» колхози миришкор деҳқонлари ҳам буни яхши биладилар. Ўтган йили ҳам бу ерда техника яхши шайланганы сабабли чигит вақтида экилиб, кузда эса мўл ҳосил кўтарилганди. Бу йил ҳам хўжалик марказий ремонт устахонасида иш қизғин. Механизаторлар ўртасида ташкил этилган социалистик мусобақа яхши самара бераётир. Меҳнат беллашувида Иброҳим Мусаев пешқадамлик қилмоқда. Ана шундай илғорларнинг ғайрати туфайли колхознинг 35 ҳайдов трактори, 31 сеялкаси мавсумга тахт қилиб қўйилди.

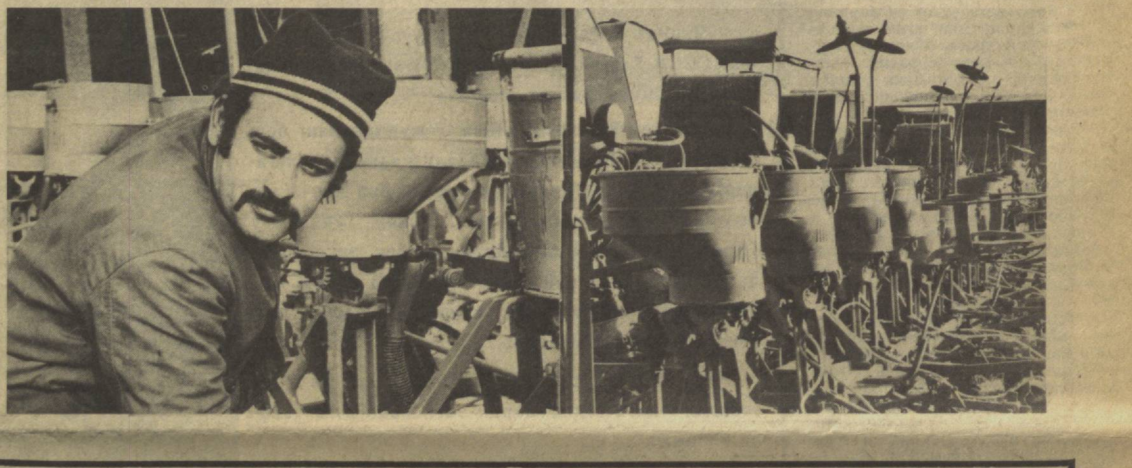

Суратларда: мусобақа илғори Иброҳим Мусаев ва старт чизиғига келтириб қўйилган агрегатлар.

А. ТЎРАЕВ фотолари.

«Ўзбекча гапирай...»

Яқинда яна бир орзуимга етдим. Мен теварак оламдаги нарсаларни, шаҳримни чулғаб олган асрий чинорларни, баланд тераклар шохларини ҳамон тарк этишни истамаётган яшил япроқларни, илиқ куз алдовига учиб ариқлар ёқаларида унаётган гиёҳларни ўзбек тилида ҳам атай бошладим. Чунки яқинда Фарғона саёҳат ва экскурсиялар бюроси ҳузурида ўзбек тилини ўрганиш курслари ташкил этилди. Биринчилар қатори шу курслар машғулотларига қатнаяпман.

Анча йиллардан буён шу ерда экскурсовод бўлиб ишлайман. Иш жараёнида турли миллат, турли тоифа ва характердаги кишилар билан муносабатда бўласан. Республиканинг олис районларидан келиб, автобусда водийни саёҳат қилиб юрган туристларга хизмат кўрсатишга тўғри келганда қийналиб кетаман. Колхозлардан келган одамларнинг аксарияти русчани яхши билмайди. Экскурсия пайтида экскурсовод ўзича гапириб кетаверади, экскурсантлар эса лоқайд бир тарзда ойнадан ташқарини томоша қилиш билан банд... Албатта, кўпинча бундай группаларга ўзбек тилини биладиган экскурсоводлар бириктиб қўйилади. Бироқ мен бошқа нарса ҳақида гапирмоқчиман. Автобусдаги бир томон рус тилини мутлақо билмаса, иккинчи томон ўзбек тилини билмайди. Ахир биз бир мамлакатда, бир республикада яшаймиз-ку! Яшаяпмизу, аммо баъзан бир-биримизни тушунмаймиз. Мамлакатнинг Европа қисмидан келган туристлар гоҳо шундай деб сўраб қолишади:

— Сизларда ҳам Қорабоғ ёки Сумгаит воқеалари юз беришидан қўрқмайсизми?

Нима учундир мана шундай пайтларда кўз олдимга хизматдош ўртоқларимнинг қиёфалари келади. Коллективда ўзбеклар, руслар, тожиклар, татарлар ва бошқа миллат вакиллари бор. Уларнинг ҳар бири ўзига хос бир олам. Бироқ қийин дақиқаларда ҳам, байрамларда ҳам биз ҳамиша биргамиз. Ташқи қиёфаларимиз бир-биримизга ўхшамаса-да, ҳаммамизни бирлаштириб турадиган умумий томонлар ҳам кўп. Ахир, ҳар бир халқ эзгуликни, тартиб-интизомни, меҳнатсеварликни бирдай қадрлайди-да! Мана шуларни хаёлимдан ўтказиб, туристга ишонч билан жавоб бераман:

— Йўқ, қўрқмаймиз!

Бироқ барибир юрагинг тубида қандайдир ғашлик уйғонади. Бир биримизга ҳурмат, тушуниш ва бир ишхонада ишлашнинг ўзи тўлиқ кафолат бўла олармикин?! Фақат шунинг ўзи, менимча, оз. Сен билан ёнма-ён меҳнат қилаётганларнинг ҳаммасини яхши билишинг керак. Тўғрисини айтганда, бир-биримиз ҳақидаги таассуротларимиз бир мунча чекланган. Баъзан миллий таомларнинг отларию, тўй-томошалар ва мотам маросимларидаги урф-одатлар ҳақида оз-моз биламиз, холос. Лекин ҳар бир халқнинг қандай ажойиб, ранг-баранг, такрорланмас урф-одатлари бор! Немислар ва корейсларнинг меҳнатсеварлиги, пишиқ-пухталиги, ўзбекларнинг юмшоқлиги ва оқ кўнгиллилиги, катталарга ҳурмат-эътибори, русларнинг дангаллиги, маънавий саҳийлиги... айтиб адо қилиб бўлмайди! Ҳар бир киши ўзга халқдаги мана шу энг яхши хусусиятларни ўзлаштирмоғи лозим. Бунга мисоллар бор.

Яқинда Литвадан келган туристлардан бир группаси Фарғона қишлоқларидан бирида оддий ўзбек хонадонига кириш истагини билдиришди.

— Бироқ огоҳлантирмасдан йигирма ўттиз кишининг бирдан бегона хонадонга кириб бориши қандоқ бўларкин? — дедим мен.

Литваликлар ўз сўзларида туриб олишди. Каптархона қишлоғидаги дуч келган биринчи ҳовлига кирдик. Ёши улуғроқ уй бекаси меҳмонларни очиқ юз билан кутиб олиб, меҳмонхонага таклиф қилди. Уларни ўзбек нони, кўк чой, анор-олмалар билан меҳмон қилди.

• Ягона оила туйғуси

Литваликлар ўзбек оилалари қон-қонига сингиб кетган меҳмондўстликдан ҳайратланишди.

Эстониялик бир студент ўзбек оқсоқолига савол бериб қолди:

— Сизларда кўпгина кўрсаткичлар рус тилида ёзилган. Ўзбекча ёзилганининг ўзи етмайдими? Сиз бунга қандай қарайсиз?

Донишманд оқсоқол унга тик қараб:

— Ие, ўғлим, сен Ўзбекистонга йўлни русча ёзилган кўрсаткичлар бўйича топиб келдинг-ку? Сен билан биз рус тилида бир-биримизни тушуняпмиз-ку, — деди.

Ҳа, тил ҳақидаги мунозаралар ҳозир кўпчиликнинг диққат-эътиборини тортяпти. Ёш ўзбек йигит-қизларининг айримлари рус тилини билишмайди. Бироқ тескариси ҳам бўлиб туради. Олис қишлоқлардан келган бир группа колхозчиларни шаҳар айлантириш керак эди. Автобусга ўзбек экскурсоводни таклиф қилдим. Бироқ экскурсовод:

— Мен ўзбек тилида яхши гапира олмайман, экскурсияни рус тилида ўтказамиз, — деб қолди.

— Ўзингиз ўзбекмисиз ўғлим? — сўради бир аёл.

Экскурсовод тасдиқлади.

— Қандай қилиб ўз она тилида гапирмаслик мумкин? — ҳайратда қолишди автобусдагилар.

Албатта тил танлаш ҳар бир кишининг ўз хоҳишига боғлиқ. Аммо ўз халқининг тилидан ҳеч қачон воз кечиш керак эмас.

Бизнинг ишхонада М. Киреева, В. Вдовкин ва бошқалар ўзбек тилини жуда яхши билишади. Маҳаллий туристлар ҳамиша улар билан бирга бўлишни талаб қилишади.

Қишлоқ мактабларида рус тилини ўрганишнинг қониқарсиз эканлиги ҳам маълум. Айни пайтда рус мактабларида 8 йил мобайнида ўзбек тилини ўрганиш ҳам ижобий натижаларга олиб келмаяпти. Ўзбекистонда 20—30 йиллаб яшаб, ўзбек тилини билмасликни нормал ҳол деб бўлмайди. Баъзан «Ўзбеклар русча гапиришяпти. Бизга ўзбекча ўрганишнинг ҳожати бормикин», дегувчилар ҳам топилади. Бироқ икки халқнинг бир-бирини яхшироқ тушунишида энг яқин йўл — тилни ўрганиш демакдир. Зеро, тилда халқнинг бутун маънавий олами, руҳияти акс этади.

Машҳур революционер, Ленининг сафдоши Е. А. Бабушкин Қўқонга келгандан сўнг ярим йил ўтар-ўтмас ўзбек тилини ўрганиб олган эди. У партия қарорлари моҳиятини асосий қисми саводсиз бўлган деҳқонларга етказиш, уларнинг кўнглига йўл топиш учунгина эмас, балки халққа ҳурмати юзасидан ҳам шундай қилган эди.

Ҳозирги пайтда Фарғонада яшаётган европаликларнинг кўпчилигида ўзбек тилини ўрганишга иштиёқ катта. Улар орасида ёшлар ҳам, пенсия ёшига яқинлашиб қолганлар ҳам бор. Курсларда шуғулланаётганлар ўзлари учун ажойиб кашфиётлар қилишяпти. Маълум бўлишича, рус тилида туркий сўзлар жуда кўп. Ўзбек тили эса енгил ўзлаштириб олинадиган, бой, оҳангдор тил экан. Бу тилни билиш қозоқ, қирғиз, туркман, қорақалпоқ ва бошқа туркий тилларга мансуб халқлар билан гаплашиш имконини берар экан. Ахир, ҳозир мамлакатнинг каттагина қисмида худди мана шу тилларда гапирувчи халқлар яшайди-да! Курсларда шуғулланаётганлар сони кундан-кунга ошиб боряпти.

Кейинги пайтларда телевидение кўрсатувларини ўзбек тилида ҳам кўришга одатландим. Уйдагилар мендан «таржима қилиб бер», дейишса, уларга ҳам тил ўрганишни таклиф қиляпман.

Шаҳримизда ва, фикримча, бутун Ўзбекистонда ўзбек тилини ўрганишни хоҳловчилар кўп. Клубларда, ташкилотлар ва корхоналар ҳузурида мана шундай курслар очиш мақсадга мувофиқ бўларди.

...Кўчада кекса ўзбек мендан «Соат неча бўлди», деб сўраб қолди. Мен ўзбекчалаб соат неча бўлганлигини айтиб бердим. Мўйсафиднинг кўзларида аллақандай меҳрибон бир нур порлади. Худди иккаламиз бир-биримиз ҳақида қандайдир яхши бир хабар эшитгандек, орамизда аллақандай меҳр риштамалари пайдо бўлди. Ҳа, дарахтларнинг юз йиллаб яшашлари бежиз эмас. Уларнинг томирлари жуда теран. Бир-бирларининг тарихига, маданиятига, тилига ўзаро ҳурмат, тушуниш бамисоли ана шундай теран томирлардирки, улар биз авайлаб келаётган улуғ дўстлик дарахтига яна минг йилларгача озиқ бериб тураверади.

Л. ХОДЯКОВА,
Фарғона шаҳридаги саёҳатлар ва экскурсиялар бюроси экскурсоводи.

• Календарни варақлаганда

«Ер айланаверади»

(ГАЛИЛЕО ГАЛИЛЕЙ ТУҒИЛГАН КУННИНГ 425 ЙИЛЛИГИГА)

Буюк итальян физиги, механик ва астрономи, табиатшуносликнинг асосчиларидан бири, шоир, филолог ва танқидчи Галилео Галилей туғилган кунга бугун 425 йил тўлади. У ниҳоятда иқтидорли шахс эди. Олимнинг XVII асрда механика, оптика ва астрономия тараққиётига қўшган ҳиссаси ҳамда таъсири бебаҳодир. Унинг илмий фаолияти, улкан аҳамият касб этган кашфиётлари, фандаги жасурлиги оламни гелиоцентристик система деб тушунишнинг ғалаба қозонишида ҳал қилувчи роль ўйнади.

Галилео Галилейнинг механиканинг асосий принципларини яратишдаги ишлари, айниқса, диққатга сазовордир. У биринчи бўлиб ҳаракатларнинг нисбийлиги тўғрисидаги ғояни илгари сурди, механикага оид бир қатор асосий муаммоларни ҳал этиб берди.

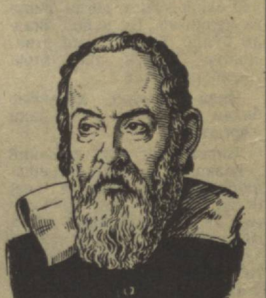

Оламнинг объектив мавжуд эканлигини тан олиш олим дунёқарашининг асосидир. Бошқача айтганда, олам инсон онгидан ташқарида ва мустақил суратда мавжуддир. У кузатишни оламни билишнинг бошланиши, тажрибани эса фаннинг асоси деб ҳисоблади. У биринчи телескопни қурди. Беҳисоб юлдузлар ва сайёраларни кузатди. У ойдаги тоғларни кашф этди. Соялар узунлигига қараб баландликни ўлчади. Юпитернинг тўртта йўлдоши борлигини аниқлади. Уларнинг айланиш муддатларини кўрсатди. Сатурнни кузатди. Ниҳоят, олим Қуёшда доғлар мавжудлигини кашф қилдики, уларнинг ҳаракатига қараб бу ёруғликнинг ўз ўқи атрофида айланишини аниқлади. Веранинг фазаларини кашф қилиб, Марснинг кўриниб турган диаметри ўзгаришини қайд этди. Ҳа, бу ишларнинг ҳаммасини бир ўзи қилди.

Ўша давр бидъатчилари ва хурофотчилари, инквизиция бундан даҳшатга тушди. Гарчи олим уларнинг тазйиқи остида оламнинг гелиоцентристик система эканлиги ҳақидаги дунёқарашдан воз кечса-да, барибир: «Ер айланаверади!» деб хитоб қилган эди. Тўғри, бунинг қанчалик ҳақиқат эканлигига гувоҳлик бера олмаймиз. Бироқ у олим ҳаёти ва ижодининг ҳақиқий мазмунини ифода этиб турибди.

Газетхонлар диққатига тарих фанлари кандидати М. Лапицкий очеркидан лавҳаларни ҳавола этамиз, у «Рабочий класс и современный мир» журналининг шу йил январь—февраль сонларида тўла чоп этилади.

• Америкага назар

УЛАР ШУНДАЙ ИШЛАЙДИЛАР

Америкаликлар меҳнатсеварлиги фактини қандай тушунтириш мумкин. Хўш, у ерда қандайдир ўзгача одамлар яшайдиларми? Америкалик ёзувчи ва этнограф Пола Гарб бу саволларга шундай жавоб берди: «Америкаликлар меҳнатсеварлиги қаердан? Бу тарбиядан келиб чиқади. Мен Америкада одамлар фақат ишдан маҳрум бўлиб қолиш учунгина яхши ишлайдилар, дея олмайман. Бу, америкаликлар меҳнатсеварлигининг бошланғич, лекин асосий сабаби эмас. Дарҳақиқат, шундай вақтлар бўлганки, ҳар бир киши агар ёмон ишласа, унинг ўрнига бошқаси келишини биларди. Кейинчалик эса жамият одамлар онгига: «Америкалик меҳнат қилишни билади» деган фикрни қуйиб қўйди.

Анъанавий Америка тарихи замонавий социологлар «юқорига кўтарилиш» деб атовчи нарсани доимо таъкидлаган. Кечаги камситилган «кичик одам» эртага мустақил заминдорга айланади, кечаги малакасиз ишчи эртага бой корхона эгаси бўлмоқда. Таниқли сиёсий арбоблар, бой саноатчилар ва бизнесменлар муваффақият рамзлари бўлиб қолган. Дурадгор ўғли Авраам Линкольннинг ҳаёти шунга ўхшаш намуналардан биридир. У ишчи, адвокат, сиёсий арбоб, ниҳоят АҚШ президенти бўлди. Генри Форд ҳам кўпинча мисол қилиб келтирилади. У ўз меҳнат йўлини оддий механикликдан бошлаб, «автомобиль қироли» даражасида якунлади. Муҳожирлар учун ҳам шундай «андоза» — пўлат корчалони Эндро Карноги. Ўн икки ёшлик қашшоқ бола АҚШга келгандан сўнг нисбатан тез орада бойиб кетди.

Ишчанлик, пухталик, интизомлик, вақтни қадрлаш маҳорати америкаликлар меҳнат жараёнида кўзга дарҳол ташланади.

Илмий ходимлар делегацияси составида АҚШда бўлганимда мен бунга ишонч ҳосил қилдим.

Биз университет марказларида, кутубхоналарда, архивларда — қаерда бўлмайлик, ана шу муассасалар барча бўғинларидаги ишнинг аниқлиги, бир-бири билан узвий боғланиб кетганлигидан лол қолмаслик, бизда эса шундай эмаслигидан таассуф қилиш мумкин эмасди. Кутубхона ишининг яхши йўлга қўйилган системаси қисқа муддатда зарур материал, малакали маслаҳат, нусха олиш имконини беради. Ниҳоят, бирон китоб ёки мақола билан танишиш ҳақидаги илтимосингизни очиқ чеҳра ва хушмуомалалик билан қабул қилишади.

Мазкур мақола муаллифининг мамлакатимизга келаётган кўпчилик америкалик олимларнинг меҳнатсеварлик қобилияти, қаттиқ ишлашини кузатишга ва лол қолишга кўп марта тўғри келган. Улар конференциялар, симпозиумлар, учрашувлар, экскурсиялардан ортган бўш вақтни ўз ишлари учун фойдаланишади. Улардан бирлари навбатдаги мақола ёки монография учун материал танлашади — бундай материал океан оша чамодонда келтиришган қалин китобларда бўлади (ҳолбуки бу ишни уйга қайтгач бажариш ҳам мумкин), бошқалари Совет Иттифоқидан келгач — университетда ўқиладиган лекцияларга тайёргарлик кўрадилар, қолганлари ҳам вақтни зое кетказишмайди, ватанларида бошлаб қўйган бирон-бир ишни давом эттиришади. Ҳолбуки, улар бизга бирон ҳафтага келишган! Улар чарчоқ нималигини билишмайди, аксинча доимо бардам ва тетикдирлар.

Бошқа кўпчилик компанияларда бўлганидек РМИ («Ю. С. стиль энд нэшнл дистиллерс» компаниясига қарашли корхона)нинг асосий тимсоли — кулиб турган очиқ чеҳрадир. Уни фирма қоғозларида, заводлар дарвозалари пештоқида, корхоналар рекламасида, ишчиларнинг ҳимоя қалпоқларида кўриш мумкин. «Иложи борича кўпроқ жилмайинг, иложи борича кўпроқ кўришинглар, ҳар бир кишининг номи зикр этилсин» — бу америкача иш юритишнинг машҳур хислатидир. Айни чоғда корхона ва завод цехларида меҳнат фаоллигини рағбатлантириш яхши йўлга қўйилган. Бош директор-тақсимотчи Катта Жим Дэниеллни доимо ишчилар орасида кўриш мумкин. У ишчилар билан ҳазил-мутойиба қилади, икки минг ишчини номма-ном билади, касаба союзга ҳам катта эътибор беради. У касаба союз раисининг: «Дэниелл бизни ўз кенгашларига таклиф этади ва ишнинг бориши билан таништиради. Ҳолбуки, бошқа корхоналарда бундай эмас», деган мақтовига ҳам сазовор бўлган. Албатта бунда гап Катта Жим ишчиларнинг яқин ўртоғи эканлигида эмас, балки ишга ана шундай ёндашилганда компания фойдаси ортишидадир. Бу эса инсоний муносабатлар билан қизиқишни тақозо этаяпти.

«Намунали компаниялар» корхоналарида ҳурмат талабчанлик билан узвий боғлиқ. Бироқ ана шу муносабатлар ишонч, ахборотлар ошкоралиги ва оддий муомала асосига қурилганлиги билан характерлидир. Эҳтимол муаллиф ана шу корхоналардаги ишларнинг аҳволини бирмунча ошириб юбораётгандир, лекин улар фаолияти практикасидаги кўпгина конкрет мисоллар етарли равишда ишончлидир.

Энг аввало, рағбатлантириш шакллари хилма-хилдир, улар нафақат моддий, балки маънавий ҳамдир. ИБМнинг Нью-Йоркдаги молия идораси пастки қаватида одатдаги Ҳурмат тахтаси йўқ, лекин идора барча ходимларининг суратлари осиб қўйилган. Суратлар устига «Иш одамлар қўлида» деган шиор ёзилган.

Масалан, «Женерал моторз» компаниясининг раҳбарияти конвейерда ишлаётган бригадаларга қуйидаги таклиф билан мурожаат этди: меҳнат унумдорлигини ошириш учун нима қилиш кераклигини ишчиларнинг ўзлари ҳал қилишсин. Бунга жавобан улар ҳар бир ишчи мустақил равишда деталларни етказиб берувчилар билан раҳбарсиз боғланиш учун бутун конвейер бўйлаб ҳар 20 метрда телефон ўрнатилишини таклиф этишди. Бу таклиф жорий этилиши натижасида илгари брак қилинган деталларни алмаштиришга икки-уч ҳафта кетган бўлса, энди эрталабки телефон қўнғироғидан сўнг улар пешинда алмаштирилмоқда.

Американинг баъзи корхоналарида ишчилар группасидан (5—15 киши) иборат «сифат назорати тўгараклари» ишламоқда. Улар маҳсулотлар сифати ва меҳнат унумдорлигини ўстириш масалаларини кўриб чиқиб, ҳал этмоқдалар. Бу сифат тўгаракларини америкалик бизнесменлар Япония практикасидан олишди. 1985 йилда Америка компанияларининг 44 процентида «сифат тўгаракларри» мавжуд эди.

Америка корхоналарида бундай тўгараклар тезда жорий этилишининг бошқа томони шошма-шошарлик, ташкилий методик жиҳатдан таъминланмаганлик, бошқарув аппарати раҳбарлари ва ходимлари етарли қўллаб-қувватланмаганлигидир. Шунга қарамай, бу тўгараклар фаолиятининг умумий самараси катта бўлди. 70-йиллар охирида ўтказилган икки йирик тадқиқот шуни кўрсатдики, мавжуд ишчилар «сифат тўгаракларининг» 80 проценти меҳнат унумдорлиги ошганлиги билан ўзини оқлаган. Бундан ташқари, корхоналарда тез ва виждонан меҳнат қилишнинг маънавий-психологик муҳити қарор топган. Лекин олисни кўрувчи бизнесменлар соғлом-маънавий психологик муҳитга жисмоний саҳат-саломатликсиз эришиб бўлмайди, деб ҳисоблашмоқда...

Хўш, нега биз америкаликлардан меҳнатсеварлик ва меҳнатга муносабат бобида орқада қоляпмиз? Бу нохуш аҳволни тушунтирувчи муҳим сабабларни айтсам, Американи кашф этган бўлмайман. Меҳнатга кам ҳақ тўлаш (бу эса ишдан манфаатдорликни рағбатлантирмайди), моллар етишмаслиги, меҳнатга ҳақ тўлашдаги текисчилик, социал бефарқлик, тегишли анъаналар ва кўникмаларни, шунингдек В. Маяковский айтган республика меҳнатига қўшиладиган «менинг меҳнатим» туйғусини йўқотиш шулар жумласидандир.

Яхшироқ ишлаш учун ўз тажрибангни, муваффақиятларингни ва бошқа халқлар муваффақиятларини ўрганиш зарур.

(«Рабочий класс и современный мир» — АПН).

• Мамлакатлар, одамлар

ХИТОЙ: КЕЧА ВА БУГУН

✦ Яқинда Ўзбекистон халқ ёзувчиси Одил Ёқубов СССР Ёзувчилар Союзи вакиллари билан Хитой Халқ Жумҳуриятига борди.

Атоқли рус ёзувчиси, «Знамя» журналининг бош муҳаррири Т. Бакланов раҳбарлигидаги бу делегация Хитой Халқ Республикасининг бир қанча вилоятлари, жумладан, Пекин, Гоаян, Гуаньчжоу (Кантон), Шанхай каби йирик саноат шаҳарларида бўлиб, у ерда рўй бераётган қайта қуриш жараёни билан танишдилар, ишчилар, зиёлилар, деҳқонлар билан учрашдилар.

Бугун биз шу сафар кунлари ёзилган ён дафтаридан баъзи саҳифаларни эътиборингизга ҳавола қиламиз.

СУРАТЛАРДА: 1. Шаҳардаги энг катта меҳмонхоналардан бири — «Оққуш» меҳмонхонасининг фойеси. 2. Гуаньчжоу шаҳри марказида ўрнатилган беш серка ҳайкали (юқорида).

Одил ЁҚУБОВ

ГУАНЬЧЖОУ шаҳри (Гуандун вилояти) аэропортига қўндик.

Бизни Гуаньчжоу шаҳар Ёзувчилар уюшмаси раисининг муовини бошчилигида бир гуруҳ адиблар кутиб олишди. Махсус автобусда шаҳарга йўл олдик...

Ўтган асрда қурилган бу шаҳарни инглизлар Кантон деб аташган. Бу шаҳар орқали Хитойни забт этиш мақсадида икки марта уруш қилишган (бу урушлар «қора дори» ёки «гиёҳвандлик уруши», деган ном билан донг чиқарган.)

Тарихни қўйиб турайлик. Гуаньчжоу ҳозир Хитойда бўлаётган қайта қуриш жараёнида муҳим роль ўйнаётган беш-олти шаҳарнинг биридир. Аҳолиси беш миллиондан ортиқ!

Мезбонларнинг айтишича, ўтган йили ёзда Гуаньчжоу шаҳри марказида ўтказилган ярмаркада америкалик ўн минг пулдор қатнашиб, 5 миллиард 400 миллион сўмга шартнома тузишган. Бу шартномалар ва уларни тузиш учун ўтказилган ярмарканинг энг ғалати томони шундаки, бу ишдан мақсад Хитой моллари Америкага экспорт қилинадиган бўлиб, бунинг эвазига Хитой Америкадан мол сотиб олиши шарт эмас экан. Шунинг учун ярмарка — экспорт ярмаркаси деб аталган. Бу моллар енгил саноат, газлама, кийим-кечак, озиқ-овқат, шу жумладан гўшт, ичимлик (хусусан пиво), мева, сабзавот, бадиий буюмлар, нодир санъат асарлари, халқ санъати буюмлари ва ҳоказо ва ҳоказолардан иборат.

— Америкада кийим-кечак, ичимлик, мева-чева етарли-ку, нега улар сизларнинг молларингизни сотиб олишади ёки арзон бўлгани учунми? — деб сўрадик. Мезбонлар мулойимлик билан «Йўқ, молларимизнинг сифати яхши бўлгани учун», деб жавоб беришди. Бунинг исботи тарзида эртага Америка билан биргаликда қурилаётган бир нечта улкан пиво заводларидан бирига олиб боришни ваъда қилишди.

— Пивомизнинг мазасини тотиб кўриб, кейин ўзларингиз баҳо берасизлар, — деб кулишди улар.

Шаҳар билан аэропорт ораси ўн бир чақирим. Лекин бу масофа деярли сезилмайди. Шаҳар билан аэропорт уланиб кетган. Ўқдай тўғри, серқатнов автострадалар эски шаҳарни кесиб ўтади. Лекин — Гуаньчжоудаги эски шаҳар Пекиндаги эски шаҳарга ўхшамайди. Бу ердаги уйларни қора қурум босмаган эмас. Аста-секин янги шаҳарга кириб бордик. Тўрт, беш қаватли уйлар саккиз-тўққиз, ўн тўрт-ўн беш қаватли уйлар билан алмашди.

Кўчалар Пекиндагидан ҳам серқатнов, гавжум, одамлар бамисоли чумоли. Ҳаммаёқда велосипед! Кўчаларда велосипедчилар улоққа тушган чавандозлардай бир-бирини қувиб, машиналар олдидан ғиз-ғиз ўтишади. Тротуарлар, дўкон олдидаги бир парчагина ер — ҳаммаёқ велосипед!

ОДАМЛАРНИНГ уст-боши яхши. Европача. Сочлари ғарб модаларига мослаб таралган. Агар Пекин қиз-жувонларининг аксарияти шим ва кофта кийса, бу ердаги қиз-жувонлар рангбаранг кофта ва юбка кийишган. Бизни «Оққуш» деган ва Джузянь (Жавоҳирлар дарёси) соҳилига жойлашган 28 қаватли меҳмонхонага жойлаштиришди. Гонконглик бир хитой миллионери қурган бу бино жаҳондаги энг яхши меҳмонхоналардан бири ҳисобланар экан.

Салкам ярим гектар келадиган биринчи қаватдаги улкан холлни бамисоли сўлим боғ дейсиз. Ўртада ҳовуз, ҳовузга юқоридан бир дарё сув шаршара бўлиб қуйилиб турибди, шаршара атрофига ғаройиб «пакана» дарахтлар, гуллар, кўкатлар экилган.

Хоналари шундай жиҳозланганки, ҳамма нарса қўл остингизда. Сиз истанг-истаманг бир кунда уч марта жиҳоз янгиланади, хизматдаги хотин-қизларнинг лабидан табассум аримайди.

Пешиндаги овқатдан кейин шаҳар айландик. Бу ерда ҳамма нарса батартиб, кўчалар, айниқса янги кўчалар ниҳоятда озода.

Шаҳар ўртасида машҳур Хитой инқилобчиси Сун Ят Сен хотирасига қурилган ва қадимий Хитой ибодатхоналарини эслатувчи ва ниҳоятда миллий услубда безалган улкан бино. Бино олдида Сун Ят Сен ҳайкали. Бино ичида салкам 5 минг кишига мўлжалланган улкан зал.

Сун Ят Сен ҳайкалини ва бинони кўриб бўлгач, унинг номидаги паркни, сўнг 1911 йил инқилоби қурбонлари хотирасига бағишланган яна иккита боғни бориб кўрдик. Ҳар уччала хиёбон бекиёс катта. Ҳаммаёқ батартиб. Гуллар, дарахтлар битта-битта тараб, тарошлаб, кўркам қиёфага киритилган. Улкан кўл соҳилида қармоқ ташлаб ўтирган балиқчилар, қайиқларда қиз-йигитлар... Одам оз, гўё бу 5 миллионлик шаҳар эмас! Ажабо, қандай қилиб бир миллиардлик бу халқ, беш миллионлик бу шаҳар бундай улкан, серсув, серкўл (агар таъбир жоиз бўлса) истироҳат боғларига жой топди экан.

Шаҳар ҳақидаги ҳикоямни давом этишдан аввал Гуандун вилоятининг гўзаллиги ҳақида тасаввур берувчи бир ривоятни эслатиб ўтмоқчиман. Гўё олло таоло заминни яратгандан кейин арш аълога бешта фариштани чақириб: «Мен ўз қудратим билан пастдаги анов заминни барпо қилдим, бориб кўриб келинглар-чи қандай бўлибди?» деб топшириқ берибди. Беш фаришта бешта қанотли серкага миниб замин томон учишибди, унга яқин келгач заминни айланиб-айланиб, ҳозир Гуаньчжоу шаҳри жойлашган жойга келиб қўнишибди. У ёқ — бу ёқни кўргач, арши аълога қайтишмоқчи бўлишибди. Шунда серкалар: «Йўқ, биз қайтмаймиз, ўзларинг қайтаверинглар!» дея оёқ тираб туриб олишибди. Фаришталарнинг: «Нега қайтмайсизлар?» деган саволига серкалар: «Бу ер жаннатдан ҳам кўркам экан, қаранглар — ҳаммаёқ яшнаб ётибли, айниқса ўтлоқлар, биз серкалар ва эчкилар суядиган гиёҳлар сероб экан!» деб жавоб беришибди ва фаришталар серкаларни қолдириб ўзлари учиб кетишга мажбур бўлишибди... Зотан хитойликларда чуқур рамзий маънодаги афсона ва ривоятлар жуда кўп. Модомики, ривоят ҳақида гап бошлаган эканман, яна бир ҳикоятни айтиб ўтаман. Хитой вилоятларининг ўзига хос томонлари ҳақида жуда нозик тасаввур берувчи бу ривоятда шундай дейилади:

Одатда туғилиш тўғрисида гап кетганда хитойлар: «Киройи туғилсанг Су-ду вилоятида туғил!» дейишаркан. Чунки бу вилоятнинг қиз-жувонлари ниҳоятда сулув бўлиб, улардан туғилган фарзандлар ҳам чиройли бўлишаркан.

Яшаш учун эса Хан-ду вилояти насиб этгай, дейишаркан, чунки бу вилоятнинг мева-чеваси ниҳоятда ширин бўларкан ва ниҳоят «Ўлим дақиқаси келса, оллодан Лю-ду вилоятида ўлишни тилагин», дейишаркан.

Чунки Су-ду сулувлар юрти, Ҳань-дунинг табиати жуда гўзал бўлса, Лю-ду вилоятининг дарахтлари шундай мустаҳкам бўларканки, улардан ясалган тобутга ҳеч бир қурт-қумурсқанинг «тиши» ўтмас экан!..

Эрталаб Гуань-дунь вилоятига қарашли Дун-гуань музофоти томон йўл олдик.

Бу вилоят ва унга қарашли Дунь-Гуань музофоти Хитойда реформа бошлашда «Очиқ эшиклар» вилояти деб эълон қилинган, халқ эса «Йўлбарслар» деб ном қўйган (Хитойда йўлбарс қудрат тимсоли) тўртта вилоятнинг биттасига киради. Ҳозир хорижий мамлакатлар пулдорларига йўл очилган денгиз бўйидаги бундай шаҳар ва уездлар сони ўттиз учта.

Шунинг учун ҳам Дунь-Гуань музофотини кўрсатишмоқчи бўлганда биз мезбонларга катта миннатдорчилик билдирдик.

Гуаньчжоу билан Дунь-гуань ўртасидаги масофа — 50 чақирим. Мен йўлда кўрганларимни айтиб ўтирмайман: яна ўша фақат хитойларга хос меҳнатсеварлик билан парвариш қилинган кўм-кўк далалар, йиғиб олинган ва ҳали ўроқ тегмаган шолизорлар, одам бўйи шакарқамиш билан қопланган полизлар, банан, ананас, апельсин ва мандаринзор боғлар... Бу боғлар, далалар ўртасида икки-уч қаватли уйлардан иборат кичик-кичик қишлоқлар қад кўтарган. Бу қишлоқларни реформа даврида ўзларини тиклаб олган деҳқонлар қуришган.

ДУНЬ-ГУАНЬ шаҳри ва унга қарашли ўттиз уч посёлкада 125 минг аҳоли яшаркан. Қишлоқ хўжалиги учун ажратилган ер майдони — 78 минг гектар. Ер оз, одам кўплигидан бу ерда ҳар бир ишлаб чиқариш бригадасида (ҳозир бу бригадалар митти район деб аталаркан) ҳар хил буюмлар ясайдиган, кийим-кечак тикадиган фабрикалар очилган. Бригада раҳбарлари хорижий эллар билан ўзлари шартнома тузиб, ўзлари мулоқотда бўлаверишлари мумкин. Бунинг учун уларни биров тергамоқ у ёқда турсин, аксинча, рағбатлантиришади. Хуллас, нима қилиб бўлса-да, хориждан пул ундириб, турмуш даражасини кўтарса-ю давлатга фойда берса бас!

Биз шаҳар марказидан 25-30 чақирим наридаги ана шундай митти районлардан бирини бориб кўрдик.

Джоан-жунь-син деб аталадиган бу район денгизга яқин бўлгани учун Йўлбарс дарвозаси, деб ном олган.

Бизни собиқ ишлаб чиқариш бригадаси Хумь-Эньжень деган, қиёфасидан деҳқонга ўхшаб кетадиган ва жуда ёш кўринадиган (кейин билсак ёши қирқда экан!) киши кутиб олди. У бошқарган бригадада ҳаммаси бўлиб етти киши ишларкан. Бу бригада жойлашган майдонда 2500 му ер бўлиб, 1750 одам яшаркан. Деҳқончилик билан асосан кексалар шуғулланади. Қолганлари райончада қурилган саноат корхоналарида ишлашади.

Бу корхоналарда бир минг уч юз киши, асосан ёшлар ишлайди, қолган 400-450 киши эса деҳқончилик билан шуғулланади. Деҳқончилик — асосан мева-чева, банан, апельсин, лимон, мандарин ва ҳоказо, сабзавот ва шолидан иборат бўлиб, мева-чеванинг аксар қисми хорижга экспорт қилинаркан.

Биз митти райончадаги 33 корхонанинг иккитасини бориб кўрдик.

Уч қаватли шинамгина бинолар. Биттаси гонконглик бизнесмен билан шартнома асосида қурилган бўлиб, унда, асосан, катталар ва кичкинтойлар учун спортча шим ва курткалар тикиларкан.

Хом ашё (пахта толаси ва сунъий толалар бирикмасидан иборат маҳсулот) Гонконгдан, қолгани Венгриядан олинаркан. Тикилган маҳсулотнинг ҳаммаси хорижда, ФРГ, Япония, Гонконг ва ҳатто Америкада сотиларкан. Олинган фойданинг ярми районда қолади, ярмини гонконглик бизнесмен олади.

Биз аввал ўз қулоқларимизга ишонмадик. Наҳотки Япония ва Америкадай улуғ мамлакатлар чекка бир қишлоқ фабрикасида тикилган кийим-кечакка муҳтож бўлса?

Бизнинг бу саволимизга бошқарма бошлиғи кулиб жавоб берди: биринчидан, сифати уларда тикилаётган кийимлардан кам эмас, иккинчидан — арзон!

Бу фабрикадан иккинчи фабрикага ўтдик.

Агар биринчи фабрикадаги ишларни кўриб танг қолган бўлсак, бунисини кўриб умуман оғзимиз очилиб қолди. Агар биринчи фабрикада кийим-кечак тикилса, бунисида сунъий гуллар учун... япроқлар ишланар экан! Лекин пластмассадан ишланган бу япроқлар шундай нозик, шундай майин, ранглари шунчалик табиийки, уни ҳақиқий (табиий) гулларнинг табиий япроқларидан сира ажратиб бўлмайди. Шу боисдан бу япроқлар ҳам хорижга долларга сотиларкан.

Хуллас, ҳозир митти районча деб аталадиган бу собиқ ишлаб чиқариш бригадаси бир йилда ўн миллион юанлик маҳсулот ишлаб чиқади ва бир миллион тўқсон минг юань соф даромад олади. Агар деҳқонлар Хитойда қайта қуриш бошлангунча йилига 180—200 юань олган бўлса, ҳозир ҳар бир деҳқон 1200 юань олади, фабрикаларда ишлайдиган ишчилар эса ойига 300-400 юангача маош олишади!

Кечқурун бизни Дунь-Гуань шаҳри мэрининг муовини қабул қилди. У ҳам соддагина, ишчи табиат одам экан. Пекинда география факультетини тугатган, аввал ўқитувчи ва бошқа оддий ишларда ишлаган, бир неча йилдирки, шаҳар раҳбарларидан бири. Унинг тўртта фарзанди бор. (Хитойда битта фарзанддан ортиғига солиқ тўланади).

Музофот бултур уч миллиард олти юз миллион юань маҳсулот ишлаб чиқарган. Бу маҳсулотнинг катта қисми хорижга, Гонконг, Америка, ФРГ ва бошқа мамлакатларга жўнатилади. Натижада, бултур музофот 260 миллион доллар соф фойда олган. Маҳсулот: колбаса, мева-чева, балиқ (балиқ боқиладиган ҳовузлар кўп), кийим-кечак, айниқса, ўйинчоқ ишлаб чиқариш авж олган. Битта ғалати тафсилот. Бу ерда бир нечта мушак отувчи ракетачалар (хитойлар буни «хлопушка» деб таржима қилишди) ишлаб чиқарадиган фабрика бўлиб, бу фабрикалар маҳсулоти хорижда шу даражада қадрланар эканки, биргина 1987 йили уездга 30 миллион (бу рақамни бир ўйлаб кўрайлик) доллар фойда келтирибди.

Ғалати юрт, ғалати ишлар...

МАМЛАКАТДА сўнгги йилларда капитал қурилишига жуда кўп маблағ сарф қилингани туфайли, инфляция хавфи туғилиб, нарх наво анча тез оша бошлаган. Натижада халқ ичида норозилик вужудга келган. Шу сабаб, Хитой ҳукумати капитал қурилишни қисқартиришга қарор қилган. Умуман, реформа йиллари босиб ўтилган йўлга бир қайрилиб қараш, чопавершдан бироз тўхташ, ишларни тартибга солиш, хуллас, жиндек нафасни ростлаб олиш лозим, деган фикрга келинган. Бу қарор яқинда бўлиб Хитой Компартиясининг сўнгги пленумида тасдиқдан ўтган.

Энди бизнинг ҳаётимиз билан таққослаш учун икки тафсилот.

Биринчиси: улуғ маданий революция даврида бу ерда шоли монокультураси авж олган. Ва бизнинг тупроғимиз ва деҳқонларимиз пахта монокультурасидан қандай зарар кўрган бўлса, бу ердаги деҳқонлар ҳам гуруч монокультурасидан кўп талофот кўрган, ҳосил камайиб кетиб, қишлоқ аҳли худди бизнинг қишлоқ меҳнаткашларидай азият чекишган.

Шу боисдан реформа бошланиши биланоқ, Хитой давлати бу ўлкани шоли монокультурасидан халос этиб, нима экиш, нима сепиш масаласини деҳқонларнинг ўз ихтиёрига қўйиб берган. Қарабсизки, атиги бир неча йилнинг ичида ўлка батамом ўзгарган, пудратга, давлатдан ўттиз-қирқ йилга ижарага ер олиб ишлаётган деҳқонларнинг қорни тўйган ва мева-чевасини хорижга чиқариб, давлатга катта фойда бера бошлаган, боз устига шаҳарни ҳам тўйдирган. Рост, ўлкада гуруч камайиб кетиб, уни бошқа ўлкалардан келтиришга, ҳатто хориждан сотиб олишга мажбур бўлишган. Лекин шунга қарамай, олинаётган даромад — сабзавот, мева-чева, гўшт, ҳовузларда кўпайтирилаётган балиқ ва ниҳоят паррандадан олинаётган даромад шолини камайтириш оқибатида вужудга келган «зарар»ни ўн баробар ортиқ қоплаган.

Иккинчи мисол: биз ишлаб чиқариш бригадасига борганимизда унинг бошлиғидан, боя айтганимдек, соддадил, чеҳраси очиқ, уст-боши, ранг рўйидан ҳозиргина даладан қайтган шоликорга ўхшаб кетадиган йигитдан:

— Бугун нима иш билан шуғулландингиз? — деб сўраганимизда, у:

— Бугун қилган энг савоб ишим гонконглик иккита корхона бошлиғи билан яна иккита консерва ишлаб чиқариш фабрикасини қуриш тўғрисида шартнома туздим, — деб жавоб берди.

Қаранг-а? Юқоридан сўраб-суриштириб, рухсат олиш учун идорама-идора қатнаб, ҳужжат тўплаб юриш йўқ, бригада бошлиғининг ўзи хорижий давлат вакиллари билан (Гонконг 1999 йилгача инглизлар ихтиёрига ўтади) шартнома тузаверади. Бунинг учун гап эшитиш у ёқда турсин, билъакс, яна айтаман, ташаккурнома олади!

Ўргансак арзийдиган гап.

Бугун эрталаб мезбонлар бизни «Бай-юнь-шан» («Оқ булутлар») деган тоққа олиб чиқишди. Тоғдан бекиёс улкан, чексиз-чегарасиз шаҳар, ундаги осмонўпар бинолар, ям-яшил хиёбонлар, ҳовузлар (бу ҳовузларда балиқ урчитилади) кафтдагидек яққол кўринади. Зотан, Гуаньчжоу шаҳри, гарчи юксак бўлмаса-да, қалин ёввойи дарахтлар билан ўралган тоғлар қуршовида. Дарахтлар шундай қалинки, бир парча бўш жой йўқ. Ҳаммаёқ ям-яшил, кўркам. Кафтдек бўш жой худди бизнинг «Қирқ қиз»имизни эслатувчи ғаройиб гуллар билан қопланган.

Тоққа яхши, замонавий асфальт йўл, симга осилган ҳаво трамвайлари ўтказилган. Дам олиш кунлари мингларча Гуаньчжоулилар қисиқ кўз, пучуқ, аммо шўхлиги биланми, митти кўзларининг қийғочлиги биланми, кишида аллақандай илиқ туйғу уйғотадиган болачаларини олиб, ҳаво трамвайлари ва автобусларда, кўплар пиёда ва велосипедларда бу тоғларга кўчиб чиқишаркан, у ердаги беҳисоб дўкончалар, музқаймоқ сотадиган «бозорчалар»да, соябон-шийпонларда дам олишаркан. Кўпчилиги ёшлар, қиз-йигитлар. Биз «асал ойини» ўтказаётган келин-куёв билан гаплашиб қолдик. Келин юридик институтнинг талабаси, куёв медицина институтида ўқир экан. Келин ниҳоятда кўҳлик эди. Улар бирга суратга тушишимизни илтимос қилишди. Биз уларнинг илтимосини бажо келтирдик. Зотан, Хитой халқининг биз совет кишиларига нисбатан муносабати яхши, «Буюк» маданий инқилоб даврида вужудга келган совуқликдан асар ҳам қолмаган.

«Оқ булутлар» тоғидан шаҳарга тушар эканмиз, йўл-йўлакай шулар ҳақида ўйлаб бордим.

Тоғнинг номи хитойликларнинг ҳамма нарсага ўзига хос мажозий ном топа олишидан далолат беради:

Меҳмонхона «Оқ қуш»га, ғор аждар маконга қиёс қилинади. Дарё Жавоҳирлар дарёси, деб аталади. Тоғ эса «Оқ булутлар»га менгзанади, катта ишларга бел боғлаган вилоятлар — йўлбарсга!

Тушдан кейин Гуаньчжоу Ёзувчилар союзи аъзолари, журнал ва нашриёт директорлари билан учрашдик. Биргина Гуаньчжоу шаҳрининг ўзида 14 нашриёт бор экан, 40 журнал чоп этиларкан.

Учрашувдан кейин, одатдагидай, зиёфат беришди. Кечаси меҳмонхона балконига чиқиб, узоқ турдим. Бу ердан, меҳмонхонанинг йигирма бешинчи қаватидан бутун шаҳар шундоқ оёғинг остидай аниқ кўринади. Минг-миллион кўк, сариқ, қизил чироқлар шуъласида шаҳарга гўё аллақандай ранг-баранг жавоҳирлар сочиб ташланган. Ҳақиқатан, пастда Жавоҳирлар дарёси. У худди меҳмонхона рўпарасига келганда Хнань оролига «тўқнашиб» иккига бўлиниб кетади-ю, оролни «қучганича» шарққа қараб оқади. Оролнинг ўзи бир шаҳар. Ундаги осмонўпар бинолар, меҳмонхоналар, бошқа иморатлар тунги чироқлар ёғдусида олтиндай ярқирайди. Дарё тўла кема. Уларнинг аксарияти океан томон сузиб кетяпти. Мен бу беҳисоб кемаларга узоқ тикилиб турарканман, Хитой Халқ Республикаси ҳам назаримда, сарҳадсиз океан сари сузиб кетаётган улкан кема бўлиб туюлди. Албатта, бу кема ҳаёт уммонида кўп довул ва пўртаналарга дуч келиши аниқ. Бизда қайта қуриш жараёни осонликча кечмаётгани каби Хитойда амалга оширилаётган ислоҳотлар ҳам сип-силлиқ ўтаётгани йўқ. Аммо илк ютуқлар мавжуд. Бу, улкан революцион қайта қуриш даврида икки қудратли социалистик давлат тўғри йўлдан бораётгани, улар биздан, биз улардан кўп нарсани ўрганишимиз мумкин эканлигидан далолат беради.

Пекин — Тошкент.

• Спорт

СУЗИШ:

ҚЎШ ҒАЛАБА

Берлинда Германия Демократик Республикаси миллий олимпиада комитети соврини учун ўтказилган халқаро мусобақада тошкентлик Европа чемпиони Сергей Заболотнов қўш ғалабага эришди. Чалқанча сузиш устаси юз метрли масофани 56,97 секундда босиб ўтиб, маррада биринчи бўлганди. У 200 метрга сузишда ҳам маҳорат кўрсатиб, олқишга сазовор бўлди. Масофани 2 минут 2,84 секундда босиб ўтиб, ғолиблик супасига кўтарилди.

ЕНГИЛ АТЛЕТИКА:

РЕКОРДЧИНИНГ ЮТУҒИ

Тошкентлик лангар билан сакраш устаси Радион Гатауллиннинг Гомель шаҳрида қозонган муваффақияти ҳақида хабар қилган эдик. Вакилимиз ёпиқ майдонда 6 метру 2 сантиметрли маррадан ўтиб, юқори натижа кўрсатган эди. Куни кеча эса 6 метрли марраларни забт этишни биринчи бўлиб бошлаб берган донецклик Сергей Бубка яна ўзини кўрсатди. У Токиода ўтказилган халқаро мусобақада тошкентлик сакровчининг ютуғини яна бир сантимерга яхшилаб, муваффақият қозонди. Шундай қилиб, Сергей Бубка усти берк ва очиқ майдонларда юксак натижага эришган ягона спортчи бўлиб турибди.

ФУТБОЛ:

КОМАНДАЛАР ҚИСҚАРДИ

1986—88 йилларга мўлжалланган СССР кубоги баҳслари ва чемпионатини ўтказиш тўғрисидаги низом янгиланди. СССР футбол федерацияси олий, биринчи ва иккинчи лига коллективлари ўйинларини ташкил этиш ҳақида янги низомни тасдиқлади. Яна икки йилга мўлжалланган бу низомда чекланган дуранг ўйинлар ўтказиш бекор қилинди. Иккинчи лига командалари ўйинларини уюштириш борасида тузатишлар киритилди. Энди ҳар бири 22 командадан иборат учта зонада ўйинлар ташкил этилади. Ўзбекистондан иккинчи лиганинг 7 коллективи чемпионатда қатнашади. Келаси йили биринчи лигага бериладиган уч йўлланмага даъвогарлик қилиш мумкин бўлади.

Жиноятчи қидирилмоқда

Тошкент область ички ишлар бошқармаси номаълум аёлни қидирмоқда. У шу йил 11 февралда Ангрен шаҳрида ўзини ёлғондан болалар поликлиникасининг медицина ҳамшираси деб таништириб, гражданка З. Р. Жўраеванинг уйидан ўн икки кунлик қиз болани ўғирлаб кетган. Чақалоқ оқ рангли, болалар ўйинчоқлари шакли туширилган йўргакда бўлиб, тўқ сариқ болалар одеялига ўралган эди.

Жиноятчининг белгилари: бўйи 160—165 сантиметр, қадди-қомати нормал, бодом қовоқ. Ёши тахминан 30—35 да. Юзи чўзиқроқ оқ сариқдан келган. Сочлари қўнғир тусда бўлиб орқасига турмакланган. Олд сочини пешонасининг ярмигача тушириб қўйган. Қўй кўз ,сал қисиқроқ, ўрта бурунли, оғзи кичкина, ияги тўғри.

У табиий мўйна ёқали жигарранг пальтода. Оёғида пошнали қораранг этик ёки кулранг этикча бўлиши мумкин.

Енида сумкаси бор эди: Ўнг қўлига тилла никоҳ узуги тақиб олган эди.

Қадрли гражданлар! Медицина муассасаларининг ходимлари, такси ҳайдовчилари, пассажир автотранспорти, ЗАГСлар, меҳмонхоналарнинг хизматчилари! Сиз жиноятчи аёлнинг фотокомпозицион суратини кўриб турибсиз. Яхшилаб қаранг, эҳтимол, сиз бу аёлни кўргандирсиз. Ёҳуд у сизларга бирон-бир масалада мурожаат қилиши мумкин. У ҳақда бирон нарса маълум бўлса, ҳаммаси тўғрисида милиция органларига хабар қилишингизни, шунингдек, 02, 33-84-50, 33-53-04 62-72-51 телефонларига қўнғироқ қилишингизни сўраймиз.

Тошкент область ички ишлар бошқармаси.

Редактор У. УСМОНОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Ўзбекистон ССР Давлат план комитетининг ЭКОНОМИКА ВА НОРМАТИВЛАР ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ ҳисоблаш маркази бўлган институт директори вазифасига

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Сайловда ёши 55 дан ошмаган, иқтисод фанлари доктори илмий даражасига, камида 10 йиллик илмий-педагогик ва раҳбарлик иш тажрибасига, илмий-тадқиқот фаолиятини ташкил этиш соҳасида, халқ хўжалиги ҳамда унинг тармоқларини планлаштириш ва бошқариш борасида зарур илмий билимлар ва кўникмаларга эга бўлган кишилар қатнашишлари мумкин.

Конкурсда қатнашиш учун қуйидаги ҳужжатлар керак: сайловда қатнашиш тўғрисида ариза, кадрларни ҳисобга олиш шахсий варақаси, иқтисод фанлари доктори дипломидан нусха, эълон қилинган илмий ишлари рўйхати, шунингдек, коллективнинг илмий-ишлаб чиқариш ва социал вазифаларини ҳал қилиш юзасидан программасининг асосий қоидалари.

Ҳужжатлар конкурс комиссиясига 1989 йил 10 мартгача қуйидаги адресга юборилади: 700017, Тошкент шаҳри, Х. Сулаймонова кўчаси, 29-уй. Телефонлар: 39-18-22, 39-18-71.

ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлимининг ЎЗБЕКИСТОН ЛУБ ЭКИНЛАРИ ТАЖРИБА СТАНЦИЯСИ лабораториялар бўйича ВАКАНТ ВАЗИФАЛАРГА

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Каноп агротехникаси лабораторияси мудири ва катта илмий ходими;

ўсимликлар физиологияси лабораториясига катта ва кичик илмий ходимлар.

Конкурс муддати — эълон чиққан кундан бошлаб бир ой.

Адрес: 702211, Тошкент область, Коммунистик райони, «Қорақалпоқ-1» алоқа бўлими.

Ўзбекистон ССР Маданият министрлигининг ТОШКЕНТ ДАВЛАТ МАДАНИЯТ ИНСТИТУТИ вакант вазифаларга

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Доцентлар: халқ чолғу асбоблари, библиография, болалар адабиёти ва болалар билан иш олиб бориладиган кутубхона ишлари;

катта ўқитувчилар: хор дирижёрлиги (2), халқ чолғу асбоблари, библиография.

Конкурс муддати — 11 мартгача.

Қуйидаги адресга мурожаат қилинсин: 700164, Тошкент шаҳри, Высоковольтний массиви, 3-сектор, 127-«а» уй. Телефонлар: 62-04-63, 62-03-23.

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 15/II да Жизель, 16/II да Пиковая дама.

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 15/II да Куёв.

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 15/II да Табассум оқшоми, 16/II да Нурхон.

Бутуниттифоқ иқтисодий жамияти Ўзбекистон республика правлениеси шу правлениенинг илмий котиби М. Умаровага турмуш ўртоғи

Тўлқин УМАРОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўрта Осиё геология ва минерал хом ашё илмий-тадқиқот институти коллективи катта илмий ходим А. М. Азимовга онаси

Раҳбар ЖАЛИЛОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлимининг Ўрта Осиё ўсимликларни ҳимоя қилиш илмий-тадқиқот институти коллективи илмий ходим Р. К. Саримсоқовага турмуш ўртоғи

Ҳасан Аҳмедович САРИМСОҚОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» («Советский Узбекистан») Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 33-34-69, 32-53-97, 32-57-19, пропаганда — 32-55-70, саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 32-53-14, 32-54-09, қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 32-53-15, 32-53-70, совет қурилиши — 33-15-20, 32-57-20, 32-54-18, фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 32-57-21, адабиёт ва санъат — 33-20-36, 32-54-35, 32-55-16, ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17, халқаро ҳаёт — 32-54-14, хатлар ва оммавий ишлар — 33-21-43, 32-53-16 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06, коммунистик ахлоқ — 32-54-29, фельетонлар — 32-54-27, иллюстрация — 32-57-22.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Газета офсет усулида, А—2 форматида босилади.

Р. — 11579. Б. — 38. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12